

Passend Onderwijs

onderwijs dat de hele school past

**Meesterstuk in kader van Master SEN opleiding Fontys Opleidingscentrum
Speciale Onderwijszorg leerroute Remedial Teacher**

Naam: Esther de Klerk

Studentnummer: 2166085

Begeleider: Jeff Bertens

Lesplaats: Bergen op Zoom

Breda, juni 2012

Inhoudsopgave

Samenvatting	pag. 3
Hoofdstuk 1 Inleiding	pag. 4
1.1 Ik en de school	pag. 4
1.2 Verlegenheidssituatie	pag. 5
1.3 Onderzoeksvraag	pag. 6
1.4 Deelvragen	pag. 6
Hoofdstuk 2 Theoretische kader	pag. 8
2.1 Inleiding	pag. 8
2.2 Passend onderwijs	pag. 8
2.3 De 1-zorg route	pag. 9
2.4 Schoolprofielen	pag. 13
2.5 Basiszorg, breedtezorg en dieptezorg	pag. 15
2.6 Klassenmanagement, pedagogische behoeften en didactische vaardigheden	pag. 16
2.7 De zelfstandige leerling en de rol van de leerkracht	pag. 20
2.8 Conclusie	pag. 21
Hoofdstuk 3 Opzet van het onderzoek	pag. 23
3.1 Verantwoording onderzoeksmethodologie	pag. 23
3.2 Schematische uitwerking onderzoeksopzet	pag. 23
Hoofdstuk 4 Resultaten	pag. 25
4.1 Theorie en politieke stand van zaken rond passend onderwijs	pag. 25
4.2 Hoe is het huidige (gewenste) zorgprofiel van de school conform de keuzes rond passend onderwijs en wat is de rol van IB, RT hierin?	pag. 26
4.3 Welke theorie/visie lag ten grondslag aan het huidige zorgprofiel?	pag. 30
4.4 Welke zorg kan men nu realiseren in de klassen en wat acht men wenselijk en haalbaar?	pag. 31
4.5 Hoe wordt op andere vergelijkbare scholen passend onderwijs ingevuld?	pag. 36
4.6 Naar welk basiszorgprofiel kunnen we streven gezien keuzes MT en mogelijkheden/wensen team en wat houdt dat concreet in?	pag. 38
4.7 Hoe kan ik mijn advies aan MT en team voorleggen en mede implementeren?	pag. 39
Hoofdstuk 5 Conclusies en aanbevelingen	pag. 40
5.1 Conclusies	pag. 40
5.2 Aanbevelingen	pag. 41
Hoofdstuk 6 Reflectie	pag. 44
Literatuur	pag. 46
Bijlagen	pag. 47

Samenvatting

In groep 5 krijg ik geregeld kinderen die eigenlijk niet 'mee kunnen' met de gewone lesstof. Deze kinderen kunnen veelal niet blijven zitten, omdat ze al ouder zijn vanwege hun extra kleuterjaar. Daarnaast mogen de leerlingen niet op een eigen leerlijn, omdat dit pas vanaf groep 6 mag. Ook speciaal onderwijs is meestal geen optie: Een verwijzing is lastig te krijgen en we moeten passend onderwijs bieden. Daarnaast moet aan de ouders goedkeuring gevraagd worden en de meeste ouders willen dit niet geven. Het aanbod van de RT-er wordt langzaam minder naarmate de leerlingen in een hogere groep komen. Tijdens ZWAM (Zelfstandig Werken Als Middel) is het de bedoeling dat wij als leerkrachten de leerlingen pre- en reteachen, maar het rooster zit te vol om te ZWAMmen. Met de zwakkeren heb ik verlengde instructie, maar dit vraagt van de sterkeren een goede luister- en werkhouding, waaraan het vaak ontbreekt. De meeste ouders kunnen hun kind thuis niet helpen. Hierdoor ben ik mij af gaan vragen: Wat is passend onderwijs precies? Aan welke voorwaarden moet ik (en andere leerkrachten) voldoen om passend onderwijs in de klas te kunnen hanteren/realiseren? Om deze vragen te beantwoorden ben ik literatuur over passend onderwijs gaan lezen en heb ik documenten over de politieke stand van zaken rond passend onderwijs bestudeerd. Daarna ben ik het huidige (gewenste) zorgprofiel van de school gaan lezen. Daarnaast heb ik ook een gesprek gehad met het zorgteam (IZT) en een gesprek met het MT. Als vierde heb ik het team van leerkrachten een enquête laten invullen over de zorg die zij kunnen bieden in de klassen en wat men hierbij wenselijk en haalbaar acht. Ten slotte heb ik een andere school met dezelfde populatie leerlingen bezocht. De verkregen informatie heb ik gebundeld en aan de hand hiervan een voorstel geformuleerd over zorgbreedte en rolverdeling binnen de school. Als laatste heb ik een presentatie naar het MT en het team toe ontwikkeld.

Ik ben, onder andere, tot de conclusie gekomen dat bijna de helft van de leerkrachten aangeeft zonder ondersteuning niet de zorg in de klas kan bieden die zij zouden willen bieden. Tevens zijn er te weinig leerlingbesprekingen, waardoor zwakke leerlingen te lang op zorgniveau 2 blijven (dis)functioneren en dat de medewerking tussen ouders en de school traag op gang komt, wat niet ten goede komt aan de leerlingen.

Als antwoord op bovenstaande conclusies heb ik voorgesteld dat er groepsbesprekingen gehouden gaan worden, met consequent daaruit leerlingbesprekingen. In de cyclus van die leerlingbesprekingen wordt geïnventariseerd welke leerlingen op zorgniveau 3 en 4 horen en dat daadwerkelijk wordt uitgevoerd wat het zorgprotocol aangeeft op die betreffende niveaus. Ten slotte worden de ouders expliciet bij leerlingbesprekingen betrokken, waardoor de kans kleiner wordt dat onderwijs in een later stadium stagneert.

1. Inleiding

1.1 Ik en de school

Al van jongs af aan zei ik dat ik later juf wilde worden. Waarschijnlijk naar het voorbeeld van wat ik zag toen ik zelf op de basisschool zat. Het gekke is dat ik helemaal niks meer kan herinneren van de basisschool.....Geen idee welke methodes we toen gebruikten, op welke manier de leerkrachten les gaven en wat er gebeurde met zwakke leerlingen.

Na de HAVO te hebben afgerond, ben ik naar de PABO gegaan. Enthousiast begon ik aan mijn eerste jaar, waarin alles nog nieuw was en spannend. Mijn Lio-stage was het meest leerzaam van die 4 jaar PABO. Eenentwintig weken heb ik zelfstandig groep 8 'gedraaid' op mijn "oude" basisschool. Na 4 jaar PABO waren mijn vriendinnen afgestudeerd met een baan en ik moest mijn achterstallige werkstukken nog maken. Terwijl ik dat aan het doen was, deed ik al invalwerk op verschillende basisscholen. In 2003 heb ik dan toch mijn diploma gehaald, maar de banen lagen intussen niet meer voor het oprapen. Veel sollicitatiebrieven gestuurd, veel gesprekken gehad en veel invalwerk gedaan.

Langzamerhand was ik die onzekerheid beu geworden: 's avonds niet weten of je de volgende dag ergens moest werken of vrij was. Daarom besloot ik om iets heel anders te gaan doen en ben een opleiding als rij-instructrice gaan volgen. Dit omdat ik lesgeven aan anderen het leukst vind om te doen. Tijdens die studie werd ik aangenomen voor drie dagen in de week op een Praktijkschool voor leerlingen vanaf 12 jaar met licht verstandelijke beperkingen. Daar ben ik 3 jaar fulltime blijven werken. Van rijles geven kwam dus helemaal niks meer; totdat ik stopte met praktijkonderwijs, omdat mijn hart het meest op een reguliere school lag.

Ik was dus weer aangewezen op invalwerk en gaf rijles op donderdag, vrijdag en zaterdag. Ondanks deze afwisseling wilde ik toch het liefst vast op een basisschool werken en niet de hele dag op een stoel in de auto zitten. Na de zomervakantie van 2008 kon ik aan de slag als invalster op mijn huidige basisschool. Na een aantal maanden ging een pas aangestelde leerkracht op een andere basisschool werken. Hierdoor kreeg ik een jaarcontract en daarna een contract voor onbepaalde tijd. Na één jaar groep 6 te hebben gedaan, is dit mijn 3e jaar in groep 5. De aanhouder wint!

De basisschool waarop ik werkzaam ben, is een protestants-christelijke basisschool in een grote stad. De school heeft 3 locaties, waarvan 2 reguliere basisscholen en 1 opvang voor anderstaligen. De locatie waarop ik werk staat in een oude buitenwijk van de stad. De school

is gebouwd in de jaren zestig van de vorige eeuw. In de wijk wonen veelal allochtonen en mensen uit een zwakker milieu.

Op mijn locatie zitten rond de 160 leerlingen, verdeeld over 9 groepen. Naast de groepsleerkrachten zijn er een locatieleider, een RT-er en twee IB-ers (onderbouw en bovenbouw) werkzaam.

Geen van de leerlingen heeft zowel een autochtone vader als moeder. Het merendeel van de leerlingen is van Turkse of Marokkaanse afkomst.

1.2 Verlegenheidssituatie

Veel kinderen komen op 4-jarige leeftijd de school binnen zonder dat ze Nederlands spreken en verstaan. De leerkrachten van groep 1 staan voor de moeilijke taak om deze kinderen zoveel mogelijk de Nederlandse taal te leren. Hoewel de kleuters grote sprongen vooruit maken, blijft er vaak sprake van een taalachterstand. Om die achterstand te beperken kleuteren veel kleuters langer door dan gemiddeld. Daardoor beginnen zij een jaar later aan groep 3 dan de meeste autochtone kinderen op andere scholen.

In groep 5 krijg ik geregeld kinderen die eigenlijk niet 'mee kunnen' met de gewone lesstof. Lesstof van rekenen, taal en/of spelling uit voorgaande jaren is niet geautomatiseerd en/of beklift niet goed. Door een E te halen op de Cito, zitten zij in het zwakste niveaugroepje in de klas. De gemiddelde lesstof is zelfs dan nog te moeilijk voor hen, waardoor ze eigenlijk individueel een subgroep vormen naast de 3 reguliere groepen. Deze kinderen kunnen niet blijven zitten, omdat ze al ouder zijn vanwege hun extra kleuterjaar. Daarnaast mogen de leerlingen niet op een eigen leerlijn, omdat dit pas vanaf groep 6 mag. Ook speciaal onderwijs is meestal geen optie: Een verwijzing is lastig te krijgen en we moeten passend onderwijs bieden. Daarnaast moet aan de ouders goedkeuring gevraagd worden en de meeste ouders willen dit niet geven.

Naar aanleiding van bovenstaande is al mijn hoop gevestigd op onze RT-er, die met de zwakke kinderen extra oefent met de vakken rekenen, spelling en/of taal. Maar dat is helaas bij ons op school passé. De RT-er biedt zorg conform de afspraken op school: de kleuters krijgen de meeste zorg en het aanbod van de RT-er wordt langzaam minder naarmate de leerlingen in een hogere groep komen.

Dat betekent dat ik (en alle andere leerkrachten op school) het helemaal zelf moet gaan doen. Tijdens ZWAM (Zelfstandig Werken Als Middel) is het de bedoeling dat wij als leerkrachten de leerlingen pre- en reteach. Alleen hebben wij, met het invoeren van allerlei extra methodes, zo'n vol rooster dat er nog maar één keer in de week geZWAMd wordt. Dat is veel te weinig tijd om alle zwakke leerlingen aandacht te geven. En die ene keer is niet

voldoende om de hele week tot een succes te maken. Daarnaast werk ik in de klas met 3 niveaugroepen. Als de sterkere en middelmatige leerlingen aan het werk zijn, heb ik verlengde instructie met de zwakkeren. Na 10 à 15 minuten ga ik bij de andere leerlingen langs, zodat ze hun vraag kunnen stellen (uitgestelde aandacht). Dit vraagt van de leerlingen een goede luister- en werkhouding, waaraan het vaak ontbreekt. De zwakke leerlingen maken het “gewone (minimum) werk”, maar kunnen dit eigenlijk niet aan. Soms geef ik, op verzoek van ouders, extra werk mee naar huis, maar veel ouders kunnen hun kind niet helpen. Ze snappen het vaak zelf niet of hebben het vroeger anders aangeleerd op school.

Hierdoor ben ik mij af gaan vragen: Wat is passend onderwijs precies? Aan welke voorwaarden moet ik (en andere leerkrachten) voldoen om passend onderwijs in de klas te kunnen hanteren/realiseren?

Deze verlegenheidsituatie leidt tot het volgende doel IN het onderzoek: Hoe kunnen we de huidige basiszorg op onze school zo aanpassen dat we het gekozen profiel in het kader van passend onderwijs kunnen realiseren? Dit maakt onderdeel uit van het volgende doel VAN het onderzoek: Wat is noodzakelijk om volledig klaar te zijn voor passend onderwijs zoals wij dat binnen ons bestuur willen realiseren?

1.3 Onderzoeksvraag

In bovengaannde paragraaf heb ik mijn verlegenheidssituatie beschreven op mijn school omtrent de zorg ten aanzien van zwakke leerlingen.

Ik onderzoek hoe wij de huidige basiszorg op onze school zo kunnen aanpassen dat we het gekozen profiel in het kader van passend onderwijs kunnen realiseren, omdat ik wil weten wat wenselijk en haalbaar is voor het bieden van zorg in een heterogene doelgroep.

Teneinde tot een inventarisatie en aanzet tot advies te komen die de discrepantie tussen ‘wenselijk’ en ‘haalbaar’ kleiner maakt (een passend onderwijszorgprofiel), zodat wij tot een totaal onderwijs kunnen komen conform de uitgangspunten die op school gehanteerd worden in combinatie met passend onderwijs.

1.4 Deelvragen

Om de in paragraaf 1.3. beschreven onderzoeksvraag te kunnen hanteren heb ik een aantal deelvragen geformuleerd.

1. Theorie en politieke stand van zaken rond passend onderwijs.
2. Hoe is het huidige (gewenste) zorgprofiel van de school conform de keuzes rond passend onderwijs en wat is de rol van IB, RT hierin?

3. Welke theorie/visie lag ten grondslag aan het huidige zorgprofiel?
4. Welke zorg kan men nu realiseren in de klassen en wat acht men wenselijk en haalbaar?
5. Hoe wordt op andere vergelijkbare scholen passend onderwijs ingevuld?
6. Naar welk basiszorgprofiel kunnen we streven gezien keuzes MT en mogelijkheden/wensen team en wat houdt dat concreet in?
7. Hoe kan ik mijn advies aan MT en team voorleggen en mede implementeren?

2. Theoretisch kader

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wil ik een theoretische onderbouwing weergeven met betrekking tot mijn onderzoeksvraag. Hierin zullen achtereenvolgend aan de orde komen: welke punten de regering in wil voeren met betrekking tot de wetgeving Passend Onderwijs, wat de 1-zorgroute van WSNS inhoudt, welke schoolprofielen er zijn om 'rugzak'-leerlingen op te kunnen vangen, wat basiszorg, breedtezorg en dieptezorg inhoudt, welke elementen voor effectief klassenmanagement zorgen, met daarin aandacht voor: welke pedagogische behoeften leerlingen hebben, welke didactische vaardigheden leerkrachten moeten bezitten. Als laatste wordt gekeken wat zelfstandig werken inhoudt, wat een zelfstandige leerling is en welke vaardigheden een leerkracht moet bezitten om zelfstandigheid te bevorderen.

2.2 Passend onderwijs

Keesenberg (2011) geeft in een artikel waarin de hoofdlijnen van het huidige beleid van Passend Onderwijs wordt weergegeven het volgende relaas. Hij schrijft: 'De wetgeving Passend Onderwijs is gepresenteerd met als ingangsdatum 1 augustus 2012. De sleutelwoorden: uitgaan van wat een kind wel kan, terug naar de zorgplicht, inzet van middelen in de klas' (Keesenberg, 2011, pag. 428). De regering wil daardoor een aantal punten invoeren:

1. Invoeren zorgplicht voor schoolbesturen

Schoolbesturen krijgen zorgplicht. Ouders die hun kind aanmelden bij een school krijgen een passend onderwijsaanbod bij deze school of bij een andere school. De zorg wordt gebundeld in een samenwerkingsverband passend onderwijs voor primair onderwijs en speciaal onderwijs. De 'rugzak' (leerlinggebonden financiering) verdwijnt. In plaats daarvan komt een handelingsgerichte diagnostiek binnen samenwerkingsverbanden met flexibele inzet van middelen en voorzieningen. Zorgmiddelen worden toegekend aan de samenwerkingsverbanden. De scholen in een samenwerkingsverband die aan kunnen tonen verantwoord en kwalitatief de meeste zorg verlenen, kunnen binnen hun samenwerkingsverband ook de meeste middelen krijgen. Daarnaast wordt er een referentiekader opgesteld met daarin inhoudelijke onderwerpen. Zo'n onderwerp kan bijvoorbeeld zijn wat de bandbreedte is voor onderwijszorg in een reguliere school en hoe handelingsgerichte diagnostiek kan worden vormgegeven.

2. Ondersteuning voor leraren en ouders wordt versterkt

Steun voor leraren door het vergroten van deskundigheid door bijvoorbeeld scholing, aandacht voor zorgleerlingen tijdens lerarenopleiding. Daarnaast extra ondersteuning in de

klas en in de school, zoals klassenassistenten, (intern) begeleiders speciale klassen. Individuele ouders worden beter ondersteund in hun gesprek over passend onderwijs en de keuzevrijheid die zij hebben.

3. (Voortgezet) Speciaal Onderwijs blijft bestaan, maar kwaliteit wordt sterk verbeterd

Speciaal onderwijs blijft nodig en wordt rechtstreeks gefinancierd. Kwaliteit in het (V)SO moet sterk verbeterd worden.

4. Invoering budgetfinanciering

De reguliere rugzakmiddelen gaan naar de samenwerkingsverbanden Passend onderwijs. Ook het geld voor ambulante begeleiding gaat voortaan naar de samenwerkingsverbanden. Het geld voor de zorg wordt gelijkmatiger over het land verdeeld. De inzet van zorgmiddelen moet transparanter worden. Scholen maken een onderwijszorgprofiel, dat inzicht geeft in het totaal aan onderwijszorg en speciale voorzieningen in een school. Ook wordt er een verantwoordingssystematiek ontwikkeld waardoor meetbare resultaten inzichtelijk worden gemaakt.

5. Afstemming zorg

Zorg in het onderwijs moet zo goed mogelijk worden afgestemd worden op jeugdgezondheidszorg, jeugdhulpverlening en maatschappelijk werk. Het zorgadviesteam (ZAT) is het platform waarin wordt afgestemd. Hoe meer de zorg voor individuele leerlingen aan één tafel kan worden vastgesteld, hoe beter. De zorgplannen van de samenwerkingsverbanden moeten worden afgestemd met de gemeenten.

6. Inspectie

Het samenwerkingsverband wordt object van onderzoek van de inspectie (Keesenberg, 2011). In het artikel van Keesenberg is tevens te lezen dat de samenwerkingsverbanden een belangrijke functie krijgen met betrekking tot de zorg voor leerlingen. Ook het budget voor de huidige 'rugzak'middelen en ambulantebegeleiding gaat naar de samenwerkingsverbanden. Om Passend Onderwijs voor de leerkrachten een haalbaar begrip te maken zouden zij goed geschoold moeten worden en ondersteuning moeten krijgen door bijvoorbeeld klassenassistenten. Dit is een opsteker voor de leerkrachten en de leerlingen zij het niet dat het huidige kabinet stevig gaat bezuinigen op onderwijs.

2.3 De 1-zorg route

Om Passend Onderwijs op school te kunnen realiseren zal de zorg voor alle leerlingen op school goed georganiseerd moeten zijn. De 1-zorg route van WSNS bestrijkt de interne zorg op groeps- en schoolniveau en de externe zorg (zie fig. 1).

De 1-zorg route heeft zes stappen (Clijsen, 2007):

- Stap 1: cyclus handelingsgericht werken door leerkracht (zie figuur 1 de zes stappen)

- Stap 2: groepsbespreking
- Stap 3: leerlingenbespreking
- Stap 4: individueel handelingsplan
- Stap 5: extern handelen: HGD, consultatie en/of begeleiding
- Stap 6: externe zorg: verwijzing naar een PCL, Cvl, instelling voor jeugdzorg enz.

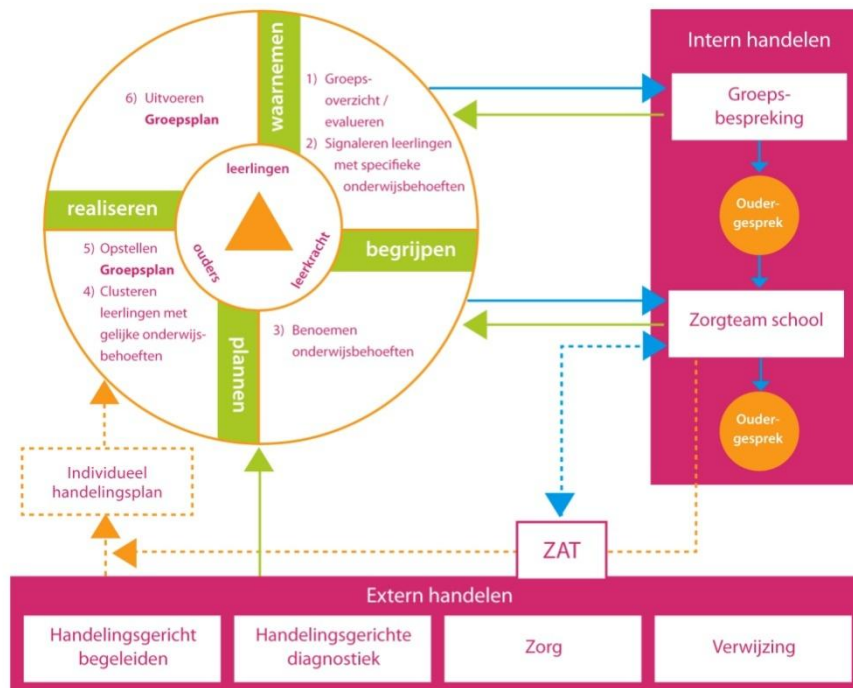

Fig. 1 De 1-zorgroute. Bron: Clijnen, 2007

Pameijer en Van Beukering (2008) geven in hun boek aan wat de 6 stappen inhouden.

Stap 1: cyclus handelingsgericht werken door leerkracht

Op groepsniveau doorloopt de leerkracht minimaal 3 maal per schooljaar de cyclus handelingsgericht werken. Deze cyclus bevat de volgende zes stappen:

1. Verzamelen leerlinggegevens in een groepsoverzicht en evalueren vorige groepsplan.
2. Op een rij zetten van de doelen en activiteiten voor de komende periode. Signaleren van leerlingen die extra begeleiding nodig hebben.
3. Benoemen van de onderwijsbehoeften van leerlingen. Is er voldoende informatie om deze onderwijsbehoeften te benoemen?
 - Zo ja, wat zijn de pedagogisch-didactische behoeften van de leerling?
 - Zo nee, welke informatie is nodig om deze onderwijsbehoeften vast te kunnen stellen?
4. Clusteren van leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften.
 - Welke leerlingen hebben vergelijkbare onderwijsbehoeften?
 - Hoe kunnen we hen groeperen op een manier die enerzijds tegemoet komt aan hun onderwijsbehoeften en anderzijds organisatorisch haalbaar is?

5. Opstellen van een groepsplan voor hele groep en één of meer subgroepen. Het groepsplan beschrijft hoe de leerkracht de komende periode met de verschillen in de groep zal omgaan.
6. Uitvoeren van het groepsplan. De leerkracht voert de plannen uit en op basis van dagelijkse observaties en reflecties worden de plannen zo nodig aangepast.

‘Elke cyclus wordt afgerond met een groepsbespreking waarin de groepsleerkracht en de IB de afgelopen periode evalueren en aandachtspunten voor de komende periode bespreken’ (Pameijer, Van Beukering, 2008, pag. 31).

Stap 2: groepsbespreking

In de groepsbespreking bespreken de leerkracht en de IB-er de volgende vragen:

- Hebben de leerlingen geprofiteerd van de aanpak in de groeps- en subplannen? (voortzetten of aanpassingen nodig?)
- Welke leerlingen zijn op basis van de gegevens in het groepsoverzicht gesignaleerd en wat zijn hun pedagogisch-didactische behoeften?
- Welke leerlingen hebben vergelijkbare onderwijsbehoeften en hoe zijn zij te groeperen in een subgroepsplan?
- Heeft de leerkracht begeleiding van de IB-er nodig bij het opstellen en/of uitvoeren van het plan?

Als de onderwijsbehoeften van een leerling onduidelijk blijven of als een leerling onvoldoende profiteert van het plan, dan kan men besluiten de leerling aan te melden voor de leerlingbespreking (Pameijer, Van Beukering, 2008).

Voorafgaand aan de leerlingbespreking vindt een gesprek plaats met de ouders. Hierin wordt besproken in hoeverre ouders de signalen van de school herkennen, welke signalen zij in de thuissituatie zien, wat thuis en op school goed gaat en welke vragen zij voor de bespreking hebben. Een duidelijke vraag voor de leerlingbespreking wordt geformuleerd. Deelnemers aan de bespreking ontvangen informatie ter voorbereiding aan het gesprek.

Stap 3: leerlingbespreking

De leerlingbespreking staat onder regie van de IB-er. Zij zorgt ervoor dat het gestructureerd verloopt. Daarnaast kunnen ook andere deskundigen aanwezig zijn, zoals RT-er, schoolarts, logopedist, fysiotherapeut. Het doel van de bespreking is om de geformuleerde vragen te beantwoorden, de onderwijsbehoeften van de leerling te verhelderen en te bekijken hoe aan deze behoeften tegemoet gekomen kan worden (Pameijer, Van Beukering, 2008). Men kan in deze bespreking tot onderstaande vervolgstappen besluiten:

- Individueel handelingsplan opstellen als onderwijsbehoeften niet te realiseren zijn binnen het subgroepsplan.
- Als onderwijsbehoeften onduidelijk blijven, ook na intern onderzoek, kan extern handelingsgerichte diagnostiek (HGD) aangevraagd worden. Dit is ook mogelijk voor vragen naar bepaalde diagnoses van kinderen of een verwijzing naar de jeugdzorg.
- Als onderwijsbehoeften duidelijk zijn, maar IB-er onvoldoende in staat is om de leerkracht te begeleiden bij het tegemoet komen aan deze behoeften, dan kan extern (ambulante) begeleiding aangevraagd worden (zie stap 5).
- Als herhaalde inspanningen ontoereikend zijn, dan kan men verwijzing naar een andere basisschool of een school voor speciaal basisonderwijs overwegen (zie stap 6).

Volgens Pameijer & Van Beukering (2008) is de leerlingbespreking een belangrijk schakelmoment naar de externe zorg. Na afloop ervan vindt overleg plaats met de ouders. Hierbij bespreekt men de uitkomsten van de bespreking, de antwoorden op hun vragen en de wijze waarop school en ouders gaan samenwerken. Als externe hulp gewenst is, wordt de ouders om toestemming gevraagd.

Stap 4: Individueel handelingsplan

Als de onderwijsbehoeften van een leerling niet binnen het groeps- of subgroepsplan te realiseren zijn, kan men besluiten een individueel handelingsplan (IHP) op te stellen. Daarin staat een doel aangegeven en hoe de komende periode gewerkt zal worden om dit doel te bereiken. Ook in dit IHP staan de onderwijsbehoeften van de leerling centraal en is er in principe op gericht dat de leerling weer gaat profiteren van het groeps- of subgroepsplan. Het bestrijkt dezelfde periode als de andere plannen en wordt in de groepsbespreking geëvalueerd (Pameijer, Van Beukering, 2008). Een IHP is zoveel mogelijk een onderdeel van (of bijlage bij) het groepsplan. Bij onvoldoende resultaat vindt opnieuw aanmelding bij de leerlingbespreking plaats. Daar wordt nagegaan of er een nieuw handelingsplan opgesteld zal worden of dat er “externe stappen” gezet moeten worden (zie stap 5 en 6).

Stap 5: Extern handelen: HGD, consultatie en/of begeleiding

Op basis van de besluiten in de leerlingbespreking zijn de volgende stappen te zetten:

5a. Diagnostiek. Wat zijn de diagnostische vragen van school en ouders? Wie kan deze vragen het beste beantwoorden?

5b. Consultatie of begeleiding. Wat zijn de consultatie- of begeleidingsvragen van school en ouders? Wie kan deze vragen het beste beantwoorden?

Wat zijn de doelen van de consultatie of begeleiding? Zijn deze doelen bereikt (beëindiging consultatie/begeleiding of vervolgstappen bespreken)?

Stap 6: Externe zorg: verwijzing

Als de school niet in staat blijkt te zijn tegemoet te komen aan de onderwijsbehoeften van de leerling, wordt na overleg met en toestemming van de ouders een traject van verwijzing in gang gezet (Pameijer, Van Beukering, 2008).

Zo kan er gekozen worden om naar een andere basisschool te gaan. Een andere optie is om naar een school voor speciaal basisonderwijs (SBO) te gaan. Dit besluit wordt genomen door de Permanente Commissie Leerlingenzorg (PCL). Als laatste is het ook mogelijk om naar een school voor speciaal onderwijs (SO) te gaan. Dit besluit wordt genomen door de Commissie van Indicatiestelling (CvI).

Sinds dit schooljaar zijn we op mijn school bezig met een geleidelijke overstap naar de 1-zorgroute. Door middel van groepsplannen zijn we bewuster bezig om zorg te dragen voor de gehele groep en niet alleen 'het onder de loep nemen' van de zwakkeren. Geleidelijk aan wordt er een duidelijk onderscheid gemaakt tussen groeps- en leerlingbesprekingen en werken de leerkrachten op verschillende niveaus in de klas. De vele administratie ten spijt, is het een goede route om te volgen als het gaat over de zorg van alle leerlingen van alle leeftijden en alle niveaus op school.

2.4 Schoolprofielen

Het invoeren van de 1-zorgroute betekent nog niet dat elke school alle leerlingen kan opvangen. Soms is de zorg voor een bepaalde leerling te complex en heeft de school geen expertise in huis om deze leerling zorg op maat te kunnen geven. Daarom zal de school goed moeten overwegen welke leerlingen zij wel of juist niet op kunnen vangen.

Volgens Greven en Timmerhuis (2008) nadert het aantal geïndiceerde leerlingen in Nederland de 6%. 1/6 deel daarvan gaat met een rugzak naar een reguliere school. Greven en Timmerhuis (2008) onderscheiden 4 schoolprofielen om antwoord te kunnen geven op de vraag hoe scholen deze 'rugzak-leerlingen' opvangen.

De netwerkschool

Deze school onderhoudt relaties met het (Voortgezet) Speciaal Onderwijs en het praktijkonderwijs en heeft de externe zorgstructuur goed op orde. De school heeft de zorg voor leerlingen met speciale onderwijsbehoeften aan deze organisaties 'uitbesteed'. Deze situatie deed zich, totdat de rugzak beschikbaar kwam, op veel reguliere scholen voor. Het aantal geïndiceerde leerlingen met speciale onderwijsbehoeften ligt op deze school tussen de 0% en 1% van de totale populatie. Het is te verwachten dat dit binnen de wettelijke kaders van Passend Onderwijs een getolereerd profiel zal blijven, maar of het ook de toets

van de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte kan doorstaan, moet worden afgewacht. Deze wet is met ingang van het schooljaar 2009-2010 van toepassing in het primair en voortgezet onderwijs.

De smalle zorgschool

Deze school biedt adequaat onderwijs aan een specifieke categorie leerlingen met speciale onderwijsbehoeften, bijvoorbeeld leerlingen met een stoornis binnen het autistisch spectrum (ASS) en/of de minder ernstige gevallen van andere categorieën leerlingen met speciale onderwijsbehoeften. We zien dit profiel op meerdere scholen. De school vangt 1/3 van de geïndiceerde leerlingen op.

De brede zorgschool

Deze school vangt meerdere categorieën leerlingen met speciale onderwijsbehoeften op, bijvoorbeeld slechtzienden, kinderen met ernstige spraak- en taal moeilijkheden en leerlingen met ASS. Een school met dit profiel vangt 2/3 van de geïndiceerde leerlingen op. Voor een school in het primair onderwijs omvat dat ook een groot deel van de huidige SBO-populatie.

De inclusieve school

De inclusieve school stelt zich open voor (nagenoeg) alle leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. De school vangt (nagenoeg) alle geïndiceerde leerlingen op. Theoretisch zou dit betekenen dat ongeveer 6% van de schoolpopulatie is geïndiceerd, maar in de praktijk blijkt dat dit percentage in deze scholen hoger ligt.

‘De keuze voor een bepaald profiel is (bij voorkeur) gestoeld op een visie. Welke visie heeft de school op de positie van mensen/kinderen met een beperking in de samenleving en in het onderwijs?’ (Greven & Timmerhuis, 2008, pag. 14).

Greven en Timmerhuis (2008) onderscheiden, in navolging van Van Gennep (1997), twee benaderingen: het defectperspectief en het burgerschapsperspectief (zie fig. 2). Het defectperspectief gaat ervan uit dat mensen met een beperking patiënt zijn en verzorging nodig hebben in een gespecialiseerde instelling. Uitgangspunt van het burgerschapsperspectief is dat mensen met een beperking in de eerste plaats gelijkwaardige burgers in de samenleving zijn.

	Defectperspectief	Burgerschapsperspectief
Mensvisie:	Mens met stabiele beperkingen	Mensen met rechten en plichten
Maatschappelijke positie:	Patiënt	Volwaardige burger
Begeleidingsstrategie:	Verzorgen	Ondersteunen
Locatie:	Apart instituut/segregatie	Reguliere voorzieningen/integratie

Fig. 2 Schema benadering mensen met een beperking. Bron: Greven en Timmerhuis, 2008.

Kijkend naar mijn school: de keuzes die op school gemaakt worden, de visie en het teruglopende leerlingaantal, heeft de school het burgerschapsperspectief gekozen. De school vindt dat (zwakke) leerlingen ondersteund moeten worden in een reguliere klas met de reguliere lesstof. De hele zwakken in de onderbouw worden meestal wel doorverwezen naar het SBO, maar niet iedereen komt daar uiteindelijk ook terecht. Ik ben van mening dat deze zwakke kinderen beter af zijn op een speciale school, waar de leerkrachten veel beter geschoold zijn in de opvang van deze leerlingen. Ook zijn er op die scholen betere voorzieningen getroffen om de leerlingen op te kunnen vangen. Op die school zitten nog meer speciale kinderen, waardoor de leerling zich niet meer 'onbegrepen' voelt; betere onderlinge acceptatie.

2.5 Basiszorg, breedtezorg en dieptezorg

Als de school gekozen heeft voor een schoolprofiel, zal de volgende stap moeten zijn het uitwerken van de basis, breedte en dieptezorg. In globale zin worden de begrippen door Hoffmans (2010) als volgt ingevuld (zie fig. 3):

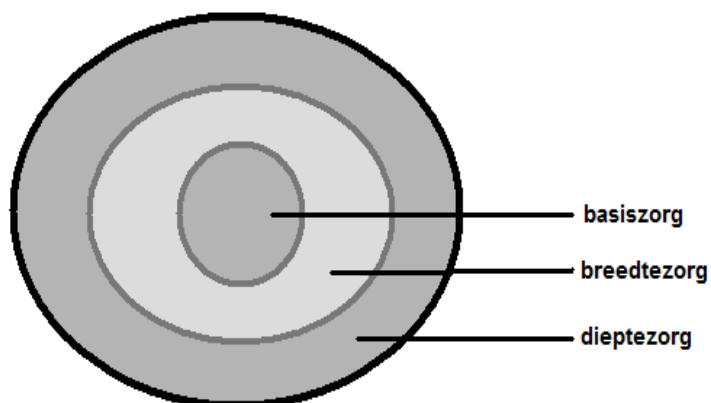

Fig. 3 Schematische weergave van de zorg. Bron: Hoffmans, 2010.

Allereerst de basiszorg; Hoffmans (2010) geeft aan dat elke school deze moet hebben. Het is de zorg die de school zelf in en om de groepen en binnen de eigen organisatie biedt aan de leerlingen. Onder de basiszorg vallen ook de maatregelen van de school die open staan voor alle leerlingen, zoals het bieden van remediale hulp, de inzet van onderwijsassistenten, de begeleiding en coaching door de intern begeleider en/of de inzet van deskundigen (bijv. taal- en rekenspecialisten).

Ten tweede komt de zorg om de school heen, ook wel breedtezorg genaamd. Volgens Hoffmans (2010) is dit de hulp die de school van buitenaf nodig heeft om zelf de verantwoordelijkheid te blijven dragen voor het onderwijs, de zorg en ontwikkeling van de leerlingen. Het kan daarbij gaan om ambulante begeleiders uit het Speciaal (Basis)Onderwijs, gespecialiseerde collega-leraren van andere scholen, deskundigen uit het (school)maatschappelijk werk, jeugdzorg, jeugdgezondheidszorg.

Tenslotte zal de dieptezorg uitgewerkt moeten gaan worden. 'Dit is de zorg in gespecialiseerde voorzieningen, settings of groepen. In het geval het een eigenstandige voorziening betreft, wordt de verantwoordelijkheid voor de leerling overgedragen aan deze voorziening' (Hoffmans, 2010, pag. 7).

Naar mijn idee zal de keuze voor bepaalde zorg overeenkomstig moeten zijn met wat de hele school, leerkrachten, IZT, MT e.d., daadwerkelijk op zich KAN nemen en vorm kan geven. Anders staat het op papier en wordt het niet in de praktijk gebracht. Hierdoor schiet het zijn doel voorbij en worden zowel leerlingen en leerkrachten er niet beter van. Er zal dus goed overleg moeten zijn tussen al het onderwijsgevend en onderwijsondersteunend personeel om de zorg goed te kunnen vorm geven. Of er zal een bepaald streefdoel neergezet moeten worden en daar expliciet naar toe werken.

In recente publicaties wordt niet meer gesproken over basis-, breedte- en dieptezorg, maar over basisondersteuning en extra ondersteuning. Deze twee begrippen vormen samen het schoolondersteuningsprofiel. De naam schoolondersteuningsprofiel is in de plaats gekomen voor het onderwijszorgprofiel en daarvoor het zorgprofiel.

2.6 Klassenmanagement, pedagogische behoeften en didactische vaardigheden

Als de school de juiste voorwaarden heeft geschapen voor Passend Onderwijs met de invoering van de 1-zorgroute, de keuze voor een bepaald zorgprofiel en de invulling van de basis-, breedte- en dieptezorg, is het de taak aan de leerkrachten om in de klas de juiste voorwaarden te scheppen voor effectief onderwijs.

Er is veel onderwijsonderzoek gedaan waardoor er steeds meer bekend is over de factoren die leiden tot effectief onderwijs (Marzano, 2007). Er is veel kennis beschikbaar over de wijze waarop scholen en leerkrachten die kwaliteit van het onderwijs en de prestaties van de leerlingen kunnen verbeteren. Marzano (2007) stelde vast dat goed klassenmanagement één van de factoren is die de leerprestaties van leerlingen beïnvloeden. Uit meta-analyses van Marzano (2007) blijkt dat effectief klassenmanagement is gericht op de volgende vier elementen (Förre en Schouten, 2009):

- Regels en routines

Zonder regels en routines weten leerlingen niet waar ze aan toe zijn en ontstaat er wanorde in de groep. De leerkracht kan dan niet goed lesgeven en dat heeft vanzelfsprekend gevolgen voor de leerprestaties. Regels en routines zorgen niet alleen voor structuur, maar bieden kinderen ook veiligheid en bevorderen een goed pedagogisch klimaat.

- Maatregelen bij ordeverstoring gedrag

Een ander onderdeel van klassenmanagement is erop gericht storend of ongewenst gedrag van leerlingen te beperken, bijvoorbeeld door te belonen, te waarschuwen en te straffen. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat het vooral effectief is als leerkrachten verschillende manieren gebruiken om ongewenst gedrag aan te pakken. 'Leerkrachten moeten een gezonde balans vinden tussen belonen en straffen. Het helpt hen als er op schoolniveau beleid is ontwikkeld voor de wijze waarop regels en routines worden gehandhaafd' (Förre en Schouten, 2009, pag. 10).

- Een effectieve relatie tussen leerkracht en leerlingen

Ook de relatie tussen leerkracht en leerlingen heeft invloed op de effectiviteit van klassenmanagement. Als de leerkracht een goede relatie heeft met de leerlingen, zullen zij haar/zijn regels en opdrachten gemakkelijk accepteren. Is de relatie niet effectief, dan zullen leerlingen de grenzen gaan zoeken van wat wel en niet mag en kunnen er chaotische situaties ontstaan (Förre en Schouten, 2009) .

- De juiste mentale houding

Voor de effectiviteit van het klassenmanagement is het van belang dat de leerkracht zeer alert is op wat er in de klas gebeurt; ook als hij/zij bezig is met een individuele leerling of een groepje. De ogen en oren van de leerkracht 'zijn overal', zodat hij/zij ongewenst gedrag snel signaleert en er direct op kan reageren. Hij/zij is in staat zijn/haar aandacht te spreiden. Dit is een belangrijke vaardigheid.

Förre en Schouten (2009) stellen dat om te leren het nodig is, dat kinderen zich prettig en veilig voelen in de groep. Het welbevinden van kinderen verwijst naar hun gevoelens en emoties. Kinderen met een hoge mate van welbevinden zitten lekker in hun vel en stellen

zich soepel en ontvankelijk tegenover anderen. Ze hebben een harmonisch contact met anderen en zijn daarin zichzelf. Als zij een basisgevoel van veiligheid en welbevinden hebben, laten zij zich niet uit het lood slaan bij frustrerende en negatieve ervaringen. De leerkracht heeft oog voor het welbevinden van kinderen en gaat in op signalen die aangeven hoe kinderen zich voelen. Förrer en Schouten (2009) zetten een aantal punten neer waaraan de leerkracht kan zien dat een kind goed in zijn/haar vel zit:

Als een kind goed in zijn/haar vel zit maakt het makkelijk contact met anderen, zijn nieuwsgierig en willen nieuwe situaties verkennen. Ook past hij/zij zich gemakkelijk aan, aarzelt niet of nauwelijks bij nieuwe situaties en lost zelf probleempjes op. Daarnaast toont hij/zij zich zelfverzekerd, neemt initiatieven en laat zich niet gauw uit het lood slaan. Daarbij komt een kind dat lekker in zijn/haar vel zit voor zichzelf en zijn/haar belangen op en straalt energie en levenslust uit. Als laatste kan hij/zij genieten van de goede en leuke dingen die het meemaakt en is ontspannen.

‘Kinderen die zich niet prettig en veilig voelen, trekken zich terug, treden nieuwe situaties onzeker of angstig tegemoet, nemen weinig initiatieven, zijn passief en kunnen tegenvallers moeilijk aan. Zij stralen onzekerheid uit of laten clownesk of gespannen gedrag zien’ (Förrer en Schouten, 2009, pag. 18).

Castelijns en Stevens (1996) onderscheiden drie voorwaarden voor het welbevinden van kinderen: competentie, relatie en autonomie.

Als het klimaat in de klas aan deze behoeften tegemoetkomt, ontwikkelen kinderen een actieve, gemotiveerde leerhouding.

- Competentie

Dit heeft te maken met ‘vertrouwen en plezier in het eigen kunnen’. Mensen (en kinderen) hebben een natuurlijke behoefte om greep te krijgen op de wereld om hen heen. Zij willen ervaren dat ze door gericht te handelen iets voor elkaar kunnen krijgen, ze willen dingen begrijpen of iets kunnen veranderen. Leerlingen willen graag zien wat ze kunnen, tonen dat ze competent zijn. Dat versterkt hun zelfvertrouwen.

- Relatie

De behoefte aan relatie heeft te maken met de ervaring dat mensen je waarderen zoals je bent, graag met je willen omgaan en je helpen als dat nodig is. ‘Kinderen hebben behoefte aan een omgeving waarin anderen beschikbaar zijn als dat nodig is. Dat maakt deze omgeving veilig en vertrouwd. Zij durven dan een beroep te doen op anderen om ondersteuning te vragen en vinden het vanzelfsprekend dat ze een ander helpen of troosten als dat nodig is’ (Förrer en Schouten, 2009, pag. 19).

- Autonomie

De derde basisbehoefte is de behoefte aan autonomie. Het is een natuurlijke behoefte van mensen om zoveel mogelijk zelfstandig te handelen, zelf te sturen en zelf beslissingen te nemen. Als een kind samen met de leerkracht een plan heeft gemaakt voor een werkstuk, is het gedreven om dat vervolgens zelf uit te werken. En na een korte klassikale uitleg van de leerkracht willen kinderen die de instructie hebben begrepen graag zo snel mogelijk aan de slag om de sommen te gaan maken. Zelfstandig taken uitvoeren geeft kinderen veel voldoening en vertrouwen in het eigen kunnen.

Een pedagogisch klimaat dat tegemoetkomt aan deze drie basisbehoeften, bevordert het zelfvertrouwen en het welbevinden van de kinderen. Het daagt kinderen uit om zich te ontwikkelen en biedt daartoe veiligheid. Goed in je vel zitten, welbevinden, is de basis van leren en ontwikkeling (Förrer en Schouten, 2009).

Förrer en Schouten (2009) onderscheiden vier basale didactische vaardigheden die van groot belang zijn voor goed klassenmanagement: duidelijk zijn, alert zijn en aandacht spreiden, de betrokkenheid van leerlingen versterken en leerlingen verantwoordelijkheid geven.

Ten eerste formuleer je aanwijzingen en opdrachten concreet en expliciet. Ga na of de leerlingen de aanwijzingen en opdrachten hebben begrepen. Schrijf aanwijzingen en opdrachten op het bord. Formuleer opdrachten en aanwijzingen vanuit positieve verwachtingen. Laat in je houding en woorden blijken dat je leerlingen ziet en hen zult helpen als dat nodig is.

Ten tweede houd je in de gaten wat er in je groep gebeurt, ook als je met een individueel kind of een groepje kinderen bezig bent. Reageer direct als je iets opmerkt. Houd (oog)contact met de leerlingen. Loop rond en kies regelmatig een andere plaats in het lokaal. Ten derde geef je blijk van betrokkenheid, enthousiasme en interesse. Ga bewust en gevarieerd om met vragen stellen en beurten geven. Pas regelmatig coöperatieve werkvormen toe. Prijs gericht, gemeend en niet overdadig. Zorg voor passende, uitdagende opdrachten. Houd rekening met de taakbeleving van de leerling.

Ten vierde durf je leerlingen verantwoordelijkheid te geven voor hun eigen werk. Geef leerlingen stap voor stap meer verantwoordelijkheid.

Deze theorie is een goede reminder om je eigen klassenmanagement eens onder de loep te nemen. Daarnaast kun je jezelf afvragen of je in staat bent om te kunnen voorzien in de pedagogische behoeften van leerlingen en hoe je didactische vaardigheden op dit moment

zijn. Schiet je ergens te kort, dan zal dat een goed moment kunnen zijn om jezelf hierin te scholen.

2.7 De zelfstandige leerling en de rol van de leerkracht

Om als leerkracht kleine groepjes met zwakke leerlingen te kunnen begeleiden in de klas, zal de rest van de leerlingen zelfstandig aan het werk moeten gaan. Om leerlingen zelfstandig te leren werken, speelt de leerkracht een belangrijke rol.

Zelfstandig werken staat in het teken van belangrijke doelen van opvoeding en onderwijs: zelfstandig worden en verantwoordelijkheid uitdragen. Förrer en Schouten (2009) spreken van zelfstandig werken als de leerlingen werken zonder directe begeleiding van de leerkracht. Zij werken gedurende een bepaalde tijd zelfstandig, zonder een beroep te doen op de leerkracht en zonder haar directe controle. De leerkracht geeft hen uitgestelde aandacht, d.w.z. dat hij/zij niet direct reageert op het werk en de resultaten van de kinderen, maar dat hij/zij dit later doet. Zelfstandig werken is iets anders dan 'alleen werken' (Förrer en Schouten, 2009). Uitgangspunt bij zelfstandig werken is dat de leerlingen zo onafhankelijk mogelijk van de leerkracht werken, maar dit betekent niet dat zij ook onafhankelijk werken van elkaar. Tijdens het zelfstandig werken kunnen leerlingen elkaar om hulp vragen en elkaar ondersteunen. Zij kunnen met elkaar samenwerken, bijvoorbeeld als een leerling een probleem tegenkomt of niet weet hoe hij verder moet. Maar ook kunnen kinderen zelfstandig werken in tweetallen of groepjes. Het groepje werkt, met zo weinig mogelijk steun en inbreng van de leerkracht, aan een gezamenlijke opdracht. Voor de ontwikkeling van zelfstandigheid moet aan deze voorwaarden worden voldoen: een veilig klimaat, zelfvertrouwen, fouten maken mag en steeds meer verantwoordelijkheid krijgen.

Wat vereist zelfstandig werken van de leerling? Förrer en Schouten (2009) hebben een aantal kenmerken van een zelfstandige leerling op een rij gezet:

Een zelfstandige leerling weet wat het betekent om zelfstandig te werken. Hij/zij is gemotiveerd om zelfstandig te werken en kan omgaan met uitgestelde aandacht. Een zelfstandige leerling houdt zich aan regels en routines die gelden bij het zelfstandig werken. Hij/zij kan zijn/haar taken zelf plannen en controleert en registreert zijn/haar eigen werk. Ook kan een zelfstandige leerling zelf problemen oplossen en samenwerken in een groepje. Tenslotte kan hij/zij andere kinderen helpen of hen zo nodig om hulp vragen.

Om de zelfstandigheid van de leerlingen te bevorderen, zijn een aantal vaardigheden van de leerkracht van belang (Förrer en Schouten, 2009):

De leerkracht heeft een positieve en motiverende houding en weet dat zelfstandig werken een leerproces is. Daarnaast zorgt de leerkracht voor duidelijke regels en routines. Tenslotte houdt de leerkracht rekening met verschillen tussen leerlingen en is bereid leerlingen verantwoordelijkheid te geven.

Binnen onze populatie leerlingen zijn weinig kinderen die zelfstandigheid meekrijgen van thuis. Veel wordt voor hen gedaan door de ouders, dus ligt er voor de leerkrachten de zware taak om de zelfstandigheid van leerlingen te vergroten; ook als de thuissituatie daarin niet of nauwelijks kan ondersteunen

2.8 Conclusie

Met de invoering van Passend Onderwijs hebben schoolbesturen de plicht gekregen om meer zorg te bieden aan leerlingen met speciale onderwijsbehoeften. Hierdoor zullen de besturen van het PO en (V)SO de 'krachten' moeten bundelen.

Scholen in het PO zullen een keuze moeten gaan maken voor een passend schoolprofiel, te weten netwerk-, smalle, brede- of inclusieveschool (Greven en Timmerhuis, 2008). Hiermee geven zij aan hoe zij 'rugzak-leerlingen' op kunnen vangen. Daarnaast zullen de scholen invulling moeten geven aan de termen basis, breedte en dieptezorg (Hoffmans, 2010). Door op school te werken met de 1-zorgroute van WSNS wordt in zes stappen de interne zorg op groeps- en schoolniveau en de externe zorg in kaart gebracht (Pameijer en Van Beukering, 2008).

Ook in de klas zullen er aan een aantal belangrijke voorwaarden moeten worden voldaan om het 'leren' zo aangenaam en optimaal mogelijk te laten verlopen. Zo moet de leerkracht zorgen voor goed klassenmanagement door middel van regels en routines, maatregelen bij ordeverstoring gedrag, een effectieve relatie tussen leerkracht en leerlingen en de juiste mentale houding (Marzano, 2007). Ook goede didactische vaardigheden draagt bij aan een goed klassenmanagement. De vier basale didactische vaardigheden zijn: duidelijk zijn, alert zijn en aandacht spreiden, de betrokkenheid van leerlingen versterken en leerlingen verantwoordelijkheid geven (Förrer en Schouten, 2009). Een leerkracht moet aan drie voorwaarden voldoen om het welbevinden van leerlingen te optimaliseren: competentie, relatie en autonomie (Castelijns en Stevens, 1996). Daarnaast moet de leerkracht het welbevinden van leerlingen blijven controleren. Dit kunnen zij doen aan de hand van een zestal punten: openheid en ontvankelijkheid, flexibiliteit, zelfvertrouwen, weerbaarheid, vitaliteit en genieten (Förrer en Schouten, 2009). Ten slotte speelt de leerkracht een belangrijke rol in het zelfstandig maken van de leerlingen. Förrer en Schouten (2009) hebben een aantal kenmerken van een zelfstandige leerlingen op een rij gezet. Daarnaast geven zij een aantal vaardigheden weer van leerkrachten om de zelfstandigheid van leerlingen te

vergroten zoals, een positieve en motiverende houding, zelfstandig werken is een leerproces, duidelijke regels en routines, rekening houden met verschillen tussen leerlingen, bereid zijn leerlingen verantwoordelijkheid te geven.

3. Opzet van het onderzoek

3.1 Verantwoording onderzoeksmethodologie

Om de gestelde onderzoeksvraag en deelvragen te kunnen onderzoeken zal de volgende onderzoeksmethodologie worden toegepast.

Als eerste lees ik literatuur over passend onderwijs en bestudeer ik documenten over de politieke stand van zaken rond passend onderwijs. Daarna ga ik het huidige (gewenste) zorgprofiel van de school lezen. Hierbij wil ik ook een gesprek hebben met het zorgteam (IZT) om een beeld te krijgen welke rol voor IB en RT is weggelegd. Ten derde wil ik een gesprek hebben met het MT over de visie die ten grondslag lag aan het huidige zorgprofiel. Daarna wil ik het team van leerkrachten een enquête laten invullen over de zorg die zij kunnen bieden in de klassen en wat men hierbij wenselijk en haalbaar acht. Deze enquête wil ik niet anoniem in laten vullen, omdat ik in de mogelijkheid wil zijn leerkrachten om verduidelijking te vragen mocht dat nodig zijn. Als vijfde wil ik graag een andere school met dezelfde populatie leerlingen bezoeken. Tijdens dat bezoek wil ik een gesprek hebben met het team van leerkrachten en IB op die school. Ook wil ik leerkrachten observeren terwijl zij bezig zijn met passend onderwijs in de klas. Als ik voorgaande heb gedaan, wil ik samen met een collega alle verworven informatie bundelen en een voorstel te formuleren over zorgbreedte en rolverdeling binnen de school. Wij zullen daarom conclusies moeten trekken uit de ingevulde enquêtes en de theorie van passend onderwijs hierop los laten. Als laatste ga ik in overleg met diezelfde collega over het ontwikkelen van een presentatie naar het MT en het team toe met daarin mijn mogelijke rol bij de implementatie.

3.2 Schematische uitwerking onderzoeksopzet

De in de vorige paragraaf verantwoorde onderzoeksmethodologie heb ik in de volgende matrix verder schematisch weergegeven

Deelvraag	Betrokkenen	Methodologie	Tijdspad	Verwachte opbrengst
1. Theorie en politieke stand van zaken rond passend onderwijs	Onderzoeker	Literatuurstudie en documentstudie	Dec./ jan.2012	Ik heb een exact beeld van wat passend onderwijs inhoudt en wat de standpunten van de regering zijn omtrent passend onderwijs .
2. Hoe is het huidige (gewenste)zorgprofiel van de school en wat is de rol van IB, RT, hierin?	Onderzoeker IB RT	Raadplegen documenten Gesprek zorgteam (IZT)	Jan./ feb.2012	Ik heb een exact beeld van het huidige gewenste zorgprofiel en welke rol is weggelegd voor iedere betrokkene.

3. Welke theorie/visie lag ten grondslag aan het huidige zorgprofiel?	Onderzoeker en MT	Gesprek	Feb. 2012	Ik heb een beeld van de visie die het huidige zorgprofiel heeft gevormd .
4. Welke zorg kan men nu realiseren in de klassen en wat acht men wenselijk en haalbaar?	Onderzoeker Team van leerkrachten	Enquête	Feb./mrt. 2012	Ik heb een beeld van hoe eenieder op mijn school nu werkt en denkt over passend onderwijs.
5. Hoe wordt op andere vergelijkbare scholen passend onderwijs ingevuld?	Onderzoeker Team & IB andere school	observatie en gesprek	Apr./mei 2012	Ik heb een exact beeld van hoe passend onderwijs wordt ingevuld op een vergelijkbare school
6. Naar welk basiszorgprofiel kunnen we streven gezien keuzes MT en mogelijkheden/wensen team en wat houdt dat concreet in?	Onderzoeker Collega	Conclusies trekken uit de enquête Theorie passend onderwijs hierop loslaten Voorstel formuleren over zorgbreedte en rolverdeling binnen de school	Mei 2012	Ik heb een exact beeld van de huidige stand van zaken en de ambities van het team, waardoor er voorstellen gegeven kan worden m.b.t. de zorg op school
7. Hoe kan ik mijn advies aan MT en team voorleggen en mede implementeren?	Onderzoeker Collega	Overleg Presenteren	Aug. 2012	Ik heb een beeld van hoe ik mijn advies kan presenteren aan het MT en het team.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de deelvragen die beschreven zijn in hoofdstuk 1 paragraaf 4.

4.1 Theorie en politieke stand van zaken rond passend onderwijs.

Om deelvraag 1 te kunnen invullen heb ik een aantal tijdschriften, boeken en artikelen gelezen met betrekking op passend onderwijs. Daarbij heb ik, via het nieuws, de politiek gevolgd. Hieronder volgt een samenvatting van de bestudeerde theorie.

De wetgeving Passend Onderwijs is gepresenteerd met als ingangsdatum 1 augustus 2012. De sleutelwoorden: uitgaan van wat een kind wel kan, terug naar de zorgplicht, inzet van middelen in de klas. De regering wil daardoor een aantal punten invoeren:

1. *Invoeren zorgplicht voor schoolbesturen*

De zorg wordt gebundeld in een samenwerkingsverband passend onderwijs voor primair onderwijs en speciaal onderwijs. De “rugzak” (leerlinggebonden financiering) verdwijnt. In plaats daarvan komt een handelingsgerichte diagnostiek binnen samenwerkingsverbanden met flexibele inzet van middelen en voorzieningen.

Daarnaast wordt er een referentiekader opgesteld met daarin inhoudelijke onderwerpen. Zo’n onderwerp kan bijvoorbeeld zijn wat de bandbreedte is voor onderwijszorg in een reguliere school.

2. *Ondersteuning voor leraren en ouders wordt versterkt*

Steun voor leraren door het vergroten van deskundigheid en extra ondersteuning in de klas en in de school. Individuele ouders worden beter ondersteund in hun gesprek over passend onderwijs en de keuzevrijheid die zij hebben.

3. *(Voortgezet) Speciaal Onderwijs blijft bestaan, maar kwaliteit wordt sterk verbeterd*

Speciaal onderwijs blijft nodig en wordt rechtstreeks gefinancierd. Kwaliteit in het (V)SO moet sterk verbeterd worden.

4. *Invoering budgetfinanciering*

De reguliere rugzakmiddelen gaan naar de samenwerkingsverbanden Passend onderwijs. Ook het geld voor ambulante begeleiding gaat voortaan naar de samenwerkingsverbanden. De inzet van zorgmiddelen moet transparanter worden. Scholen maken een onderwijszorgprofiel.

5. *Afstemming zorg*

Zorg in het onderwijs moet zo goed mogelijk worden afgestemd worden op jeugdgezondheidszorg, jeugdhulpverlening en maatschappelijk werk. Het zorgadviesteam

(ZAT) is het platform waarin wordt afgestemd. De zorgplannen van de samenwerkingsverbanden moeten worden afgestemd met de gemeenten.

6. *Inspectie*

Het samenwerkingsverband wordt object van onderzoek van de inspectie

Deze 6 punten moeten er voor gaan zorgen dat leerlingen binnenkort onderwijs op maat krijgen op een school naar keuze.

4.2 Hoe is het huidige (gewenste) zorgprofiel van de school conform de keuzes rond passend onderwijs en wat is de rol van IB, RT hierin?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden, heb ik het zorgprotocol geraadpleegd. In hoofdstuk 4.2.1 is een verkorte weergave van het huidige zorgprotocol te vinden. Aan de hand van het zorgprotocol heb ik een aantal vragen voor het Interne Zorgteam (IZT) opgesteld. De antwoorden op die vragen staan uitgewerkt in hoofdstuk 4.2.2.

4.2.1. Raadplegen documenten

Het huidige zorgprofiel onderscheidt 4 niveaus, te weten: basis onderwijsaanbod, aanvullend onderwijsaanbod, aangepast onderwijsaanbod (zorgleerlingen) en langdurig, arbeidsintensief onderwijsaanbod (leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften). Kort samengevat houden de 4 niveaus het volgende in:

Basis onderwijs aanbod

De populatie van deze school bestaat uit overwegend allochtone leerlingen. Er gaat veel (extra) zorg uit naar het verwerven van een goede Nederlandse taalvaardigheid. Ook wordt er, vooral in de onderbouw, veel aandacht besteed aan basisvaardigheden die kinderen geacht worden te beheersen (zoals zindelijk zijn, op een stoel zitten, jas kunnen aantrekken). Tijdens alle lessen wordt extra aandacht besteed aan het geven van begrijpelijke instructie, woordenschat ontwikkeling en de actieve taalontwikkeling. We streven ernaar de context van de school aan te laten sluiten bij de ontwikkeling van de leerling op dat moment, het onderwijsaanbod binnen de school wordt voor zo ver mogelijk aangepast aan de behoefte van de leerling om zo optimaal mogelijk te kunnen profiteren van het onderwijsaanbod. Strategisch handelen en effectieve instructie en het werken met coöperatieve werkvormen zijn de kernwoorden in het onderwijsaanbod. Tot zover spreken we van het basisaanbod dat aan alle leerlingen gegeven wordt: de leerkrachten stemmen bij het geven van onderwijs af op de situatie en de kenmerken van de leerling populatie.

Aanvullend onderwijsaanbod

Daarnaast heeft een groep aanvullingen nodig op het reguliere onderwijsaanbod. Dit kan zijn aanpassingen vanwege gedragsmatige behoeften of meer didactische getinte aanpassingen; een “andere manier van onderwijzen”.

Aangepast onderwijsaanbod: zorgleerlingen

Vervolgens is er ook een groep leerlingen die structureel een ander aanbod nodig hebben op het basisonderwijsaanbod: voor hen gelden mogelijk andere doelstellingen en mogelijk er worden er (in of buiten de groep) aparte maatregelen genomen waardoor de leerling toch basale kennis kan verwerven. Deze zorg leerlingen hebben onder andere een achterstand met taal/rekenen (D of E score bij CITO-toetsen), een A of B score bij CITO-toetsen terwijl de leerkracht zo'n prestatie niet verwacht, sociaal-emotionele problemen of lichamelijke problemen.

Langdurig, arbeidsintensief onderwijsaanbod: leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften

Onder specifieke leerbehoeften verstaan wij de extra zorg en maatregelen om het onderwijsleerproces af te stemmen op de leervorderingen en de ondersteuningsbehoeften van het kind. Bij deze leerlingen worden specifieke interventies uitgevoerd: de leerlingen en/of leerkrachten worden daar waar nodig ondersteund door zorgspecialisten in de school. Mogelijk worden bij deze leerlingen ernstige leerproblemen vastgesteld. Hierbij dient sprake te zijn van minimaal 3 achtereenvolgende meetmomenten, waarna kinderen mogelijk een eigen leerlijn krijgen. Leerlingen in dit niveau zijn leerlingen met onder andere SO of SBO indicatie, een leerlinggebonden financiering, een IQ onder de 70 en drie keer op rij een E score op methode overstijgende toetsen

4.2.2. Gesprek zorgteam

Voor het gesprek heb ik een vragenlijst opgesteld (zie bijlage 1). Bij het gesprek was niet het voltallige zorgteam aanwezig, maar een afvaardiging ervan, te weten de directrice, IB en RT. Omdat het zorgprotocol tot 2012 loopt, gaat het gesprek over het huidige zorgprotocol waar het team de afgelopen jaren mee heeft gewerkt. Hieronder heb ik het gesprek uitgewerkt.

Zorgniveau 1:

Minimaal 3 keer per jaar wordt er met de IB-er groepsbesprekingen gehouden. Deze staan ingepland op het jaarrooster. Afhankelijk van de uitkomst hiervan kan besloten worden om een leerlingbespreking te houden. Dit is niet verplicht vastgesteld, maar voor sommigen wel wenselijk om te doen. De ondersteuning die IB en/of RT biedt, verschilt per leerkracht. De hulpvraag moet vanuit de leerkracht komen en IB en/of RT probeert ondersteuning te geven

in deze hulpvraag. Dat kan zijn d.m.v. coaching, tips e.d. Mocht de hulpvraag complexer zijn, dan kan de hulp van de CC-er worden ingeroepen. Deze kan, bijvoorbeeld, observaties uitvoeren in de klas en de leerkracht a.d.h.v. die observaties verder helpen. De leerkracht wordt ondersteund, zodat deze de leerlingen kan ondersteunen.

Zorgniveau 2:

Het initiatief om contact te leggen met de ouders komt in overleg tussen IB en de leerkracht. Als de leerkracht de ouder(s) goed kent, kan besloten worden dat de leerkracht het contact legt. Heeft de leerkracht liever dat IB dat doet, kan daartoe worden besloten.

Om tot een succesvolle aanpak te komen wordt er een taakanalyse gemaakt met de leerkracht en RT. Bij zo'n taakanalyse worden de opdrachten en de instructie van de leerkracht bekeken. Hoewel het zorgteam van mening is dat dit een goede strategie is, zijn zij van mening dat, met de komst van de 1-zorgroute, benamingen overeenkomstig moeten zijn met de benamingen die in de 1-zorgroute gehanteerd worden. Dit om verwarring te voorkomen. Het zorgteam trekt hiermee een vergelijking naar het benoemen van de belemmerende- en bevorderende factoren. Dit doet bijna hetzelfde als de taakanalyse. Op zorgniveau 2 gaat het zorgteam er van uit dat de leerkracht nog steeds gebruik maakt van o.a. verlengde instructie, pre- en reteaching e.d., alleen met specifiekere maatregelen en nieuwe inzichten. Deze maatregelen kunnen genomen worden in overleg met IB/RT, bijvoorbeeld het gebruik van hulpmiddelen of beperking van de leerstof. De inzichten kunnen verkregen worden vanuit gesprekken met IB, RT en eventueel CC. Ook op dit zorgniveau komt ondersteuning voor de leerkracht vanuit de hulpvraag van de leerkrachten zelf. Leerkrachten blijven wel zelf verantwoordelijk voor de groep. Zij leggen de hulpvraag bij het IZT, maar niet het probleem.

Zorgniveau 3:

De leerlingen die in dit zorgniveau vallen blijven gebruik maken van het onderwijsaanbod, maar dan aangepast. Voor de zwakkeren kan dit betekenen dat zij gebruik gaan maken van het minimumprogramma dat een methode biedt. Voor de sterkeren betekent dit dat zij verrijksstof krijgen aangeboden.

Als een leerling een aparte leerlijn krijgt, dan stelt de RT-er deze, samen met de leerkracht, op. Tegenwoordig wordt dit ontwikkelingsperspectief (OPP) genoemd. Het liefst wil het zorgteam pas na groep 6 beginnen met een OPP, omdat de leerling dan de grens van Praktijk Onderwijs (PrO) voorbij is. De leerling zou dan in principe later gewoon naar het VMBO kunnen. Bij het opstellen van een OPP worden de leerlijnen gevolgd en gekeken of deze haalbaar zijn voor de leerling m.b.t. het voortgezetonderwijs: "Moet de leerling dit kennen als het straks naar..... gaat?" Dat betekent dat een leerling met een OPP

gewoon de methode blijft volgen, maar sprongen kan maken in het boek of een minimum van de leerstof maakt. Het is belangrijk om een OPP geregeld bij te stellen. Maakt de leerling toch een spurt, dan worden de doelen hoger gesteld of, eventueel, ook andersom.

Mochten er instanties ingeschakeld moeten worden, dan is de IB-er daar de persoon voor.

Deze IB-er en/of RT-er geeft ondersteuning aan de leerkracht als dit wenselijk mocht zijn.

Wat voor ondersteuning de leerkracht krijgt, hangt af van zijn/haar hulpvraag, Als al deze maatregelen geen effect hebben gehad op de leerling is de school niet bij machte om onderwijs op maat te bieden. Daarmee geeft de school aan handelingsverlegen te zijn.

Mocht dit het geval zijn, wordt doorverwezen naar het speciaal onderwijs. Dit gebeurt vooral in de onderbouw, maar niet alle leerlingen worden daar aangenomen. De zin, zoals die opgenomen staat in het zorgprotocol, moet in de toekomst verandert gaan worden. Dan zal er sprake zijn van: “niet kunnen voldoen aan de behoeften van het kind.”

Zorgniveau 4:

Leerlingen die maximaal eindniveau groep 7 halen en na groep 7 dan ook uitstromen krijgen onderwijs op maat. Met onderwijs op maat, passend onderwijs, bedoelt het IZT compacte lesstof die de leerling nodig heeft voor zijn/haar niveau op de middelbare school. De doorslaggevende factor om na groep 7 uit te stromen is meestal gedragsproblemen.

Leerlingen die qua gedrag niet meer te handhaven zijn en de leeftijd hebben bereikt van minimaal 12 stromen aan het eind van groep 7 uit.

Vaak hebben de leerlingen die in niveau 4 komen o.a. een IQ van onder de 70. Het IZT houdt de norm van 70 aan, omdat het Speciaal Onderwijs ook die norm aan houden; met name REC. Het Speciaal Basisonderwijs houdt de norm aan van 80. Het IZT volgt hierin de REC-scholen. Daarnaast had het IZT het idee opgevat om intelligentie-toetsen af te nemen vanaf groep 6. Cito vond dat een goed idee, maar had dit soort toetsen nog niet ontwikkeld. Vandaar dat deze toetsen niet op de toetskalender staan en nooit zijn afgenomen. Cito heeft zo'n intelligentie-toets nu wel ontwikkeld voor groep 8, maar nog niet voor lagere groepen. WSNS geeft de school een bepaald budget, maar om alle kinderen te laten testen door een externe instantie is veel te prijzig. In overleg met de leerkracht kan het IZT beslissen om een individueel IQ-onderzoek voor een leerling te laten plaatsvinden.

Tot nu toe zijn er de afgelopen twee jaar geen leerlingen geweest met een ontwikkelingsperspectief (OPP). De inspectie stelt dit schooljaar de eis dat in groep 8 OPP's worden opgesteld voor leerlingen die dat nodig hebben. Vanaf volgend schooljaar moet dat ook gebeuren in groep 7. Ouders moeten vooraf toestemming geven als hun kind een OPP krijgt. Deze moeten zij ook ondertekenen als de OPP opgesteld is. De leerkracht kan altijd met een hulpvraag terecht bij het IZT. Zij kunnen de leerkracht dan ondersteuning bieden door oplossingen te bieden voor desbetreffende hulpvraag. Ook op niveau 4 zal de

leerkracht zelf aan de slag moeten met de tips of nieuwe inzichten die hij/zij heeft verkregen vanuit het IZT.

4.3 Welke theorie/visie lag ten grondslag aan het huidige zorgprofiel?

Voor het gesprek heb ik een vragenlijst opgesteld (zie bijlage 2) voor het MT. Aangezien de directrice mij vertelde dat het MT zich niet direct bezig houdt met de inhoud van het zorgprofiel, heb ik het gesprek alleen met de directrice gevoerd. Hieronder heb ik het gesprek uitgewerkt.

In het zorgteam (IZT) zijn op dit moment 3 IB-ers werkzaam. Eén daarvan is werkzaam op de andere twee locatie en de andere twee op mijn locatie. Van die 2 IB-ers is er één aangesteld voor de groepen 1 t/m 3; de ander voor de groepen 4 t/m 8. Daarnaast zit er een RT-er in het IZT, die op alle drie de locaties haar werkzaamheden verricht. Tenslotte zit de directrice in het IZT, waarvan zij ook de voorzitter is. Tevens is zij de voorzitter van het MT. Zij geeft aan dat daardoor de lijnen tussen het IZT en MT kort blijven. De taak van het MT binnen de zorg is niet anders dan op de hoogte te blijven van de zorgontwikkelingen en het kunnen ingaan op onderwijskundige ontwikkelingen tijdens teamvergaderingen. En de voorzitter van het MT is altijd aanwezig in het IZT. Het MT (directrice) ervaart soms een stagnatie van het onderwijs voor een aantal leerlingen. Daarvoor geeft zij verschillende oorzaken aan. Eén van die oorzaken ligt bij de ouders: zij moeten medewerking verlenen en dat komt soms traag op gang. Die medewerking bestaat vaak uit toestemming geven voor iets wat hun kind aangaat en op gesprek komen bij de leerkracht, IB, RT, of MT. Ten tweede komt het soms ook voor dat leerkrachten moeite hebben met een specifieke leerling. De directrice geeft aan dat de leerkrachten dan hulp moeten inschakelen bij de IB-er. Ten derde wijt zij de stagnatie door het wachten op externe instanties. Onze school zit in een samenwerkingsverband met 33 scholen uit de gemeenten Breda, Gilze en Rijen, Alphen/Chaam en Baarle-Nassau. Dit samenwerkingsverband is bezig, samen met WSNS en de besturen van de verschillende scholen, om de basiszorg voor desbetreffende basisscholen op te zetten. De directrice geeft aan niet te weten hoe die basiszorg er uit komt te zien en/of wij als school in die 'opgelegde' zorg kunnen voorzien. Hoe het ondersteuningsprofiel er uit komt te zien is nog onbekend. Die keuze heeft mijn school nog niet gemaakt. In ieder geval is er beslist om onderwijsbehoeften te bieden vanuit kindkenmerken. De directrice heeft nog geen duidelijk beeld van Passend Onderwijs. Zij heeft een nieuw schoolplan gemaakt en daarin geschreven wat ze nu weet. Ze weet dat ze als school een basiszorg moet gaan bieden, maar vraagt zich af of wij dat, als school, kunnen. Ook denkt ze na over wat voor soort kinderen we aan nemen en dat er goed overleg tussen/met de leerkrachten moet zijn om deze vraag te kunnen beantwoorden. Er moet een

breed aanbod zijn voor de kinderen in de wijk. Dit betekent dat niet elke school in onze wijk dezelfde expertise hoeft te hebben. Misschien krijgt onze school een expertise opgelegd, waar wij nog helemaal niet bekend mee zijn. De leerkrachten zich, in dat geval, moeten bijscholen. Door middel van een spel en voorlichting heeft de school gekozen om een brede zorgschool te worden. Door de komst van het schoolondersteuningsprofiel, wordt de keuze voor een bepaald schoolprofiel losgelaten. Op het gebied van zorg vindt de directrice al een aantal dingen goed gaan. Zo vindt zij het goed dat er veel ruimte is voor persoonlijke nascholing en dat er veel ervaring is met het omgaan met uitvallers doordat de school in een achterstandswijk staat. Tevens vindt zij de omslag die we nu maken door onderwijsbehoeften af te stemmen op de kindkenmerken een goede stap in de richting. Aan de andere kant is de directrice van mening dat de school zich meer moet inzetten voor begaafde leerlingen. Daarnaast kan het maken van groepsplannen verbeterd worden en het inzetten van Intern Systeem Begeleiders (ISB) om leerkrachten te ondersteunen bij hun didactische vaardigheden. Ook vindt ze het belangrijk dat de school zich blijft ontwikkelen en dat er een omslag van denken gaat plaatsvinden bij de leerkrachten (uitgaan van wat een kind wel kan in plaats van wat hij/zij niet kan). Door de komst van Passend Onderwijs heeft er, volgens de directrice, geen verandering in de huidige taakverdeling van het MT en IZT te komen. Zij geeft aan dat het een functie is die de mensen bekleden en geen taak. Daarnaast is de directrice van mening dat er niet MEER van het team verwacht zal gaan worden met de komst van Passend Onderwijs, maar dat het wel anders gaat worden; een andere manier van denken. Dit kost in het begin moeite en geeft weerstand onder de collega's. De laatste 8 jaar is al veel geïnvesteerd in het gebruik van de instructietafel en het geven van effectieve instructie. Nu zullen de groepsplannen en het werken in niveaugroepen erbij komen. Zoals eerder al beschreven zet het bestuur van onze school, samen met het samenwerkingsverband, WSNS en andere besturen de basiszorg op. Daarnaast verzorgen zij de nieuwsbrief (OOK) over Passend Onderwijs. Deze wordt per e-mail verspreid aan de leerkrachten.

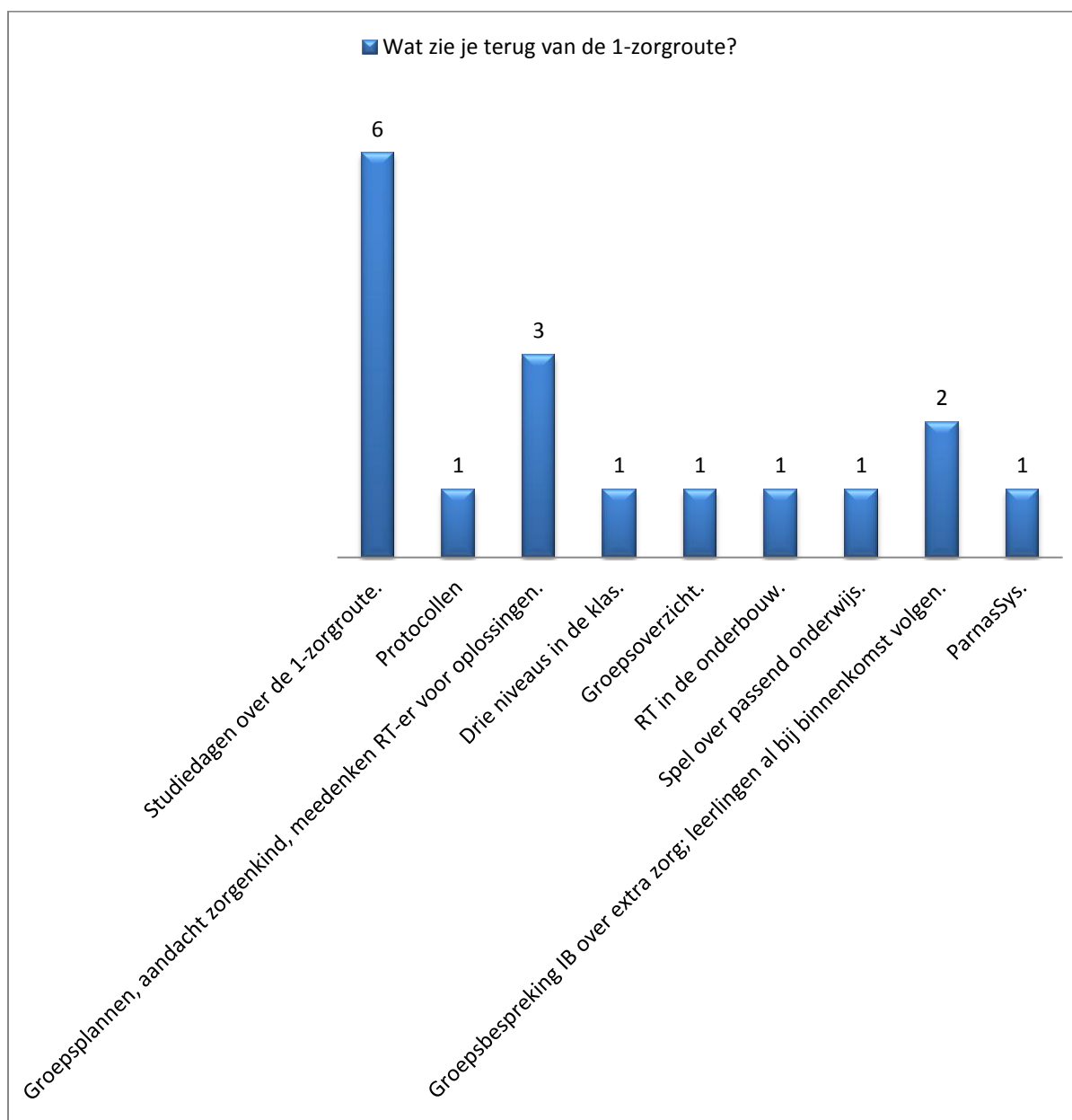
4.4 Welke zorg kan men nu realiseren in de klassen en wat acht men wenselijk en haalbaar?

Om er achter te komen welke zorg de leerkrachten nu al (kunnen) realiseren in de klas en wat men wenselijk en haalbaar acht in de toekomst, heb ik een enquête met open- en gesloten vragen opgesteld. Elf leerkrachten van de twaalf hebben deze enquête (zie bijlage 3) ingevuld en bij mij terug ingeleverd. De resultaten van de enquête staat hieronder uitgewerkt. De grafieken met volledige uitslag zijn te vinden in bijlage 4.

Op mijn eerste vraag: *De school is bezig om stap voor stap de 1-zorgroute in te voeren. Wat denk je dat de 1-zorgroute inhoudt?*, bleek dat 25 % van de leerkrachten aangaf dat het iets te maken heeft met groepsplannen maken, risicoleerlingen volgen en deze hulp te bieden. Verder wist 17% dat de 1-zorgroute te maken heeft met een afstemming van de te nemen stappen om uitval van leerlingen te voorkomen.

De tweede vraag: *Wat zie je terug van de 1-zorgroute?*

In de grafiek valt op dat 'studiedagen over de 1-zorgroute' door meer dan de helft van de leerkrachten wordt genoemd.

Op mijn derde vraag: *Eén van de aspecten van de 1-zorgroute is het maken van groepsplannen. Heb je voor dit schooljaar groepsplannen gemaakt? Zo ja, voor welke vakgebieden?*, heeft ruim 90 % beantwoord voor dit schooljaar groepsplannen te hebben gemaakt. 29% geeft aan een groepsplan voor rekenen te hebben gemaakt. Op de tweede plaats komt spelling met 21 %. Met 14% voor werkhouding staat deze op de derde plaats.

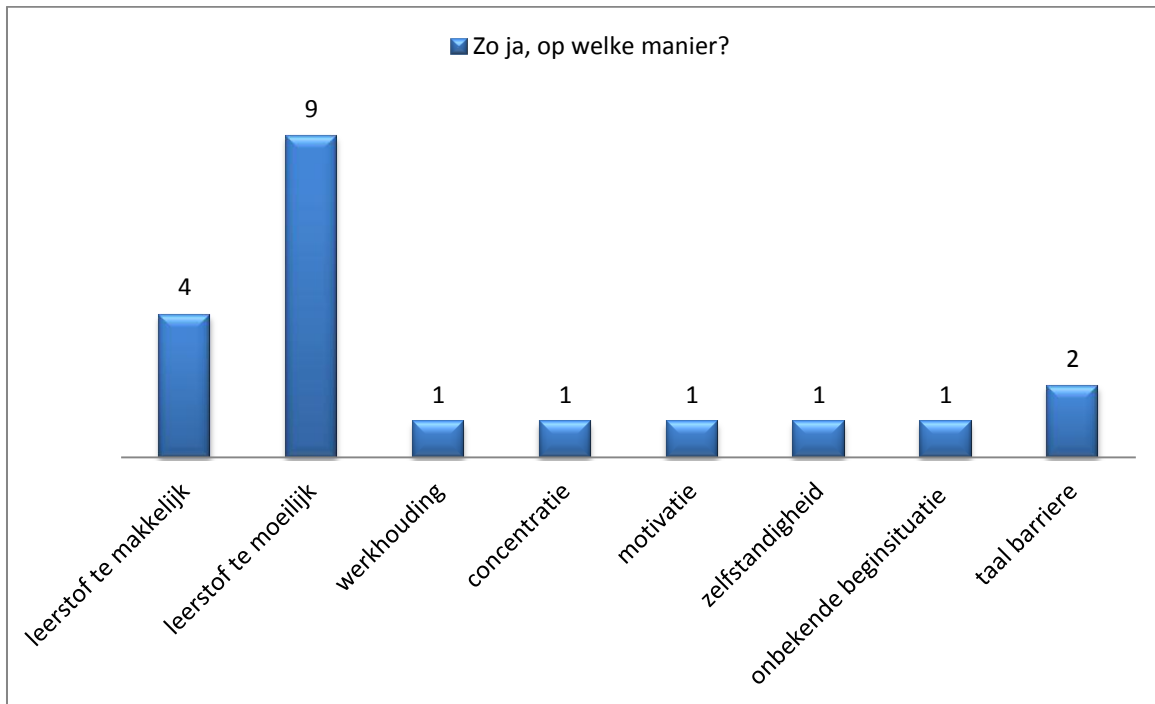
Mijn vierde vraag: *In een groepsplan wordt de klas verdeeld in subgroepen naar gelang hun onderwijsbehoefte. Welke zorg bied je als leerkracht om in de onderwijsbehoefte van de zwakste subgroep te voorzien?*

Van de 11 leerkrachten, geven 9 aan verlengde instructie te bieden aan de zwakste subgroep in de klas. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van pre-teaching door, iets minder dan de helft, van de leerkrachten. Re-teaching staat op de derde plaats.

Op mijn vijfde vraag: *Is het tegemoet komen aan deze onderwijsbehoefte bij elke les haalbaar? Zo nee, wat zijn de obstakels?*, heeft ruim 90 % beantwoord dat het niet altijd haalbaar is om in de onderwijsbehoefte van de zwakste subgroep te kunnen voorzien. Van die ruim 90% geeft bijna de helft (45%) aan dat zij het als obstakel ervaren dat er te weinig of geen ondersteuning in de klas is. Daarnaast wordt: weinig zelfstandigheid van de overige leerlingen, weinig tijd, weinig motivatie en/of slechte concentratie van de leerlingen en het moeite hebben van probleemoplossend denken door leerlingen ook als obstakels gezien (allemaal 11%).

Bij vraag 6: *Heb je in je huidige klas één of meerdere leerlingen die eigenlijk buiten de gestelde subgroepen vallen?*, heeft 91% aangegeven inderdaad één of meerdere leerlingen te hebben die buiten de gestelde subgroepen vallen. Op de vraag: *Zo ja, op welke manier?*, gaf een ruime meerderheid aan dat de leerstof te moeilijk is voor bepaalde leerlingen. Op een duidelijke tweede plaats komt dat de leerstof te makkelijk is.

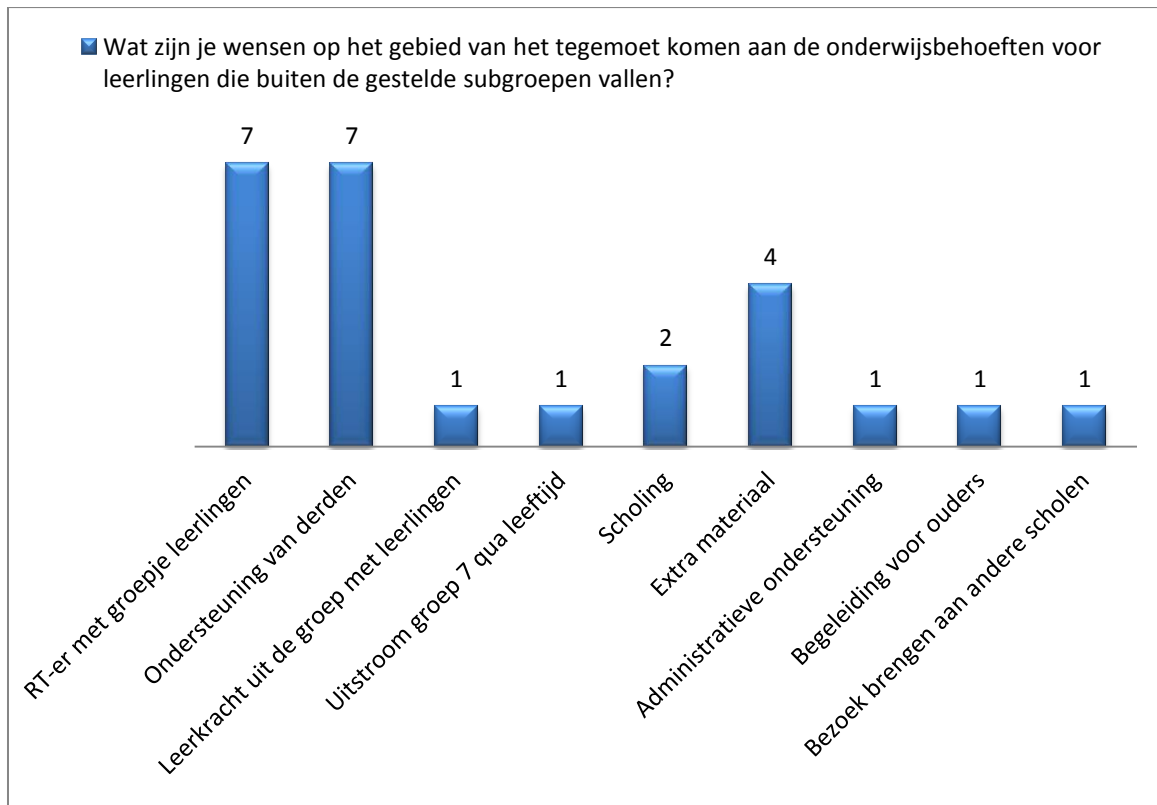
Op vraag 7: *Wordt er aan deze leerling(en) extra hulp geboden? Zo ja, wat voor hulp?*, gaf 35% aan gebruik te maken van de RT. Daarnaast maakt 17% gebruik van een tutor en 12% heeft een klassenassistent of een vrijwilliger die de leerkracht een handje help.

Daarna was bij vraag 8: *Is het bieden van extra hulp bij iedere les haalbaar?*, het antwoord van 91%: Nee, dat is net bij elke les haalbaar. Bij de vraag: *Zo nee, wat zijn de obstakels?*, gaf 33% aan dat er niet altijd ondersteuning aanwezig is. Op een gedeelde tweede plaats kwam het antwoord, met 13%, dat er teveel problemen zijn, waardoor de aandacht verspreid moet worden en dat er te weinig tijd is om altijd extra hulp te bieden.

Bij vraag 9 beantwoordde 88% 'ja' op de vraag: *Heeft het bieden van deze extra hulp resultaat gehad?*. 12% Beantwoordde 'nee' op deze vraag. Op de vraag: *Zo ja, waaruit blijkt dit?*, gaf 33% aan dat de Cito-uitslagen positiever waren en nog eens 33% dat de toets-uitslagen positiever waren. Van die 12% die 'nee' had geantwoord, gaf 50% aan dat de Cito te moeilijk is qua taal, spelling en begrijpend lezen. De andere 50% gaf aan dat de leerlingen op de top van hun kunnen zitten.

Vraag 10 is: *Wat zijn je wensen op het gebied van het tegemoet komen aan de onderwijsbehoeften voor leerlingen die buiten de gestelde subgroepen vallen?*

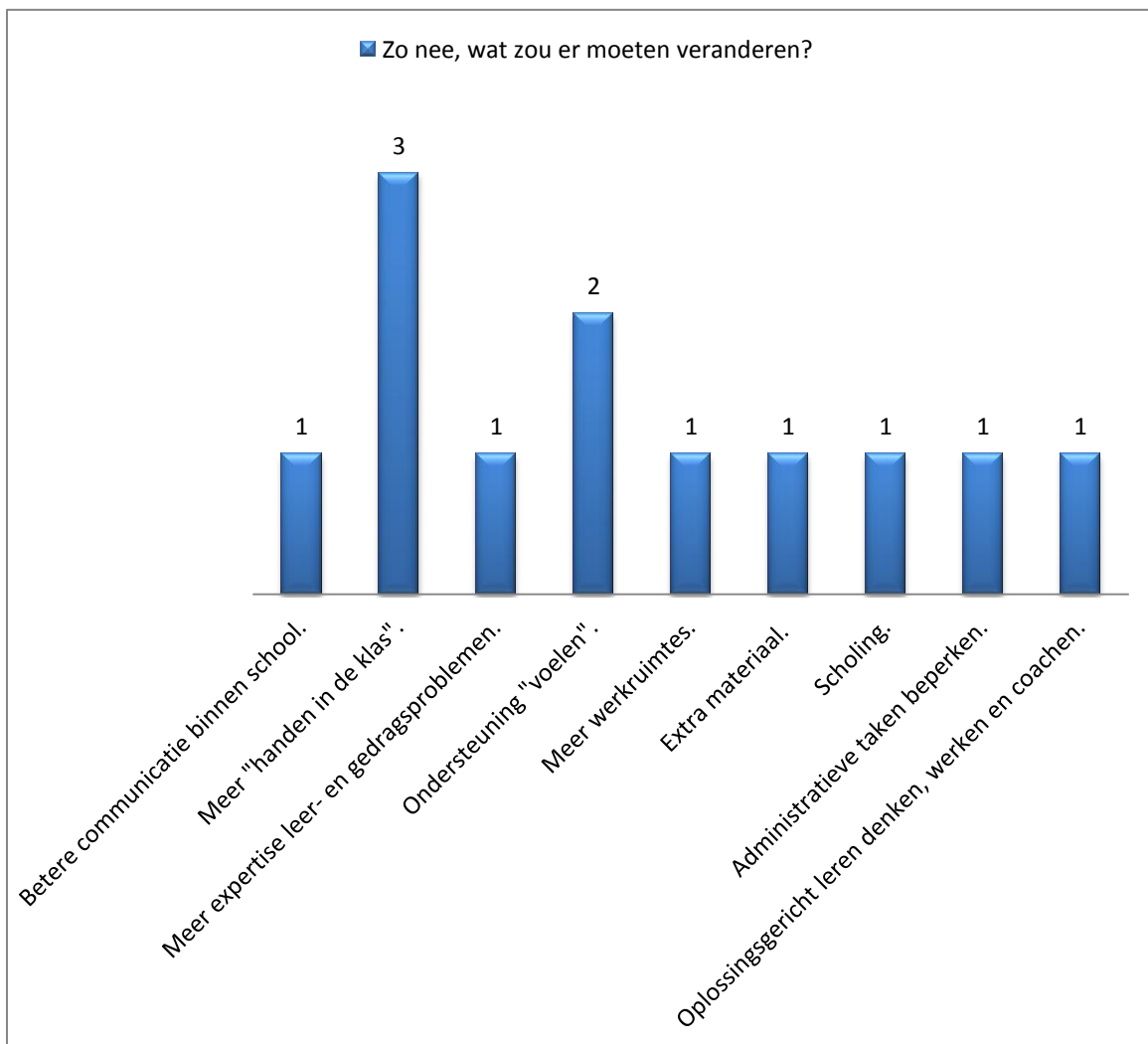
Op een gedeelde eerste plaats ziet de meerderheid van de leerkrachten graag dat de RT-er met een groepje leerlingen aan het werk gaat en/of zouden graag ondersteuning willen hebben van derden.

Bij vraag 11: *Vind je jezelf genoeg toegerust om alle zorgleerlingen in de toekomst op te kunnen vangen, zowel kinderen met gedragsproblemen als met leerproblemen?*, geeft 43% aan dat ze zich genoeg toegerust vinden. Dit blijkt uit het goed kunnen omgaan met gedragsproblemen (34%), het kunnen ondervangen van rekenproblemen (33%) en het hebben gehad van scholing (33%). De andere 57% vindt zich niet genoeg toegerust. Op de vraag: *Zo nee, wat zou er moeten veranderen?*, gaf 50% aan meer scholing te willen, 25% wil een betere zorgstructuur waarop men kan terugvallen op collega's, IB, RT, ouders en dergelijke. De laatste 25% had geen idee en dacht dat de enige oplossing 'jezelf klonen' is.

Op vraag 12: *Vind je de school genoeg toegerust om alle zorgleerlingen in de toekomst op te kunnen vangen, zowel met gedrags- als met leerproblemen?*, gaf 27% aan dat zij de school genoeg toegerust vinden. Van die 27% vond 67% dit blijken aan het feit dat de school werkt aan goede zorg en 33% vond dit blijken aan het feit dat de school mensen in dienst heeft die RT-opgeleid zijn. 73% Vindt dat de school niet genoeg is toegerust.

Op de vraag: *Zo nee, wat zou er moeten veranderen?*, werd 3 keer geantwoord dat er meer 'handen in de klas' zouden moeten komen. Door twee leerkrachten werd aangegeven dat zij meer ondersteuning zouden willen 'voelen' van het zorgteam.

4.5 Hoe wordt op andere vergelijkbare scholen passend onderwijs ingevuld?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden heb ik een bezoek gebracht aan een basisschool, in dezelfde wijk als mijn school, met een vergelijkbare populatie leerlingen. Daar heb ik een gesprek gehad met een collega die zowel IB-er als RT-er is in de groepen 1, 2 en 3. Zij heeft mij uitgelegd wat de taalklassen en schakelklas precies inhouden. Daarnaast heeft ze mij uitgelegd welke leerlingen in aanmerking komen voor RT en hoe dat in zijn werk gaat. Tenslotte heeft ze verteld hoe het zelfstandig werken in de klas gaat. Aan het einde van het gesprek heb ik mogen meekijken met Taalklas 2.

4.5.1. Taalklassen en schakelklas

De school maakt gebruik van 3 verschillende taalklassen. Taalklas 1 is voor leerlingen uit groep 1 die helemaal niet aanspreekbaar zijn in het Nederlands of een E scoren op de TAK-toets t2. Deze leerlingen krijgen iedere dag 30 minuten extra woordenschat aangeboden. Dit gebeurt in kleine groepjes buiten de klas. De thema's die behandeld worden zijn: eigen lichaam, de school en familie. Taalklas 1 duurt 3 maanden en wordt afgesloten met een toets. Bij een onvoldoende score, moet Taalklas 1 herhaald worden. Taalklas 2 (voor groep 1) is een vervolg van Taalklas 1. De leerlingen die hier aan deelnemen, zijn leerlingen die voldoen aan de 80% norm van de toets van Taalklas 1 en leerlingen die onvoldoende scoren op de TAK passieve woordenschat. Deze leerlingen worden 3 keer per week opgehaald uit de klas om de woordenschat te vergroten aan de hand van het thema uit de klas. Dit duurt 30 tot 45 minuten per keer. Ook deze taalklas wordt afgesloten met een toets. Ten slotte heeft de school Taalklas 3 opgericht. Deze is bedoeld voor leerlingen uit groep 2 die de 80% norm hebben gehaald van de toets uit Taalklas 2 en voor leerlingen die uitvallen op het gebied van woordenschat, maar niet in een taalklas geplaatst kunnen worden. In Taalklas 3 gaat de eigen leerkracht een groepje leerlingen begeleiden door woordwebben te gebruiken. Dit gebeurt 2 keer in de week tijdens de buitenspeeltijd.

Leerlingen uit groep 3 die onvoldoende scoren op de TAK en woordenschat, komen in een schakelklas. In deze klas zitten ongeveer 12 leerlingen en is puur gericht op woordenschat vergroten. Dit betekent dat deze leerlingen wat tijd inleveren op andere, minder essentiële, vakken.

4.5.2. RT op school

De school die ik bezocht heb heeft verschillende RT-ers in dienst. Zo is er een RT-er voor de groepen 1,2 en 3, een RT-er voor de groepen 4,5 en 6 en een RT-er voor de groepen 7 en 8. De afspraak is dat de leerkrachten eerst zelf aan de slag gaan met zwakke leerlingen door middel van een handelingsplan. Mocht bij een evaluatie, na 6 weken, blijken dat de opbrengst minimaal is, dan kunnen leerkrachten de betreffende leerlingen aanmelden voor RT. Per leerling wordt er minimaal 2 keer per week RT gegeven. Voor een beter resultaat wordt er zelfs 3 of 4 keer in de week RT gegeven aan desbetreffende leerling.

4.5.3. Zelfstandig werken vanaf groep 3

De school streeft naar een doorgaande lijn voor zelfstandig werken, zodat er sprake is van herkenbaarheid voor de leerlingen. De taken die leerlingen moeten maken, zijn zichtbaar in de klas aanwezig:

Groep 3 → taken zichtbaar op planbord en bijbehorend formulier Veilig Leren Lezen

Groep 4 → taken staan genoteerd op het bord

Groep 5 → begin van het schooljaar staan de taken genoteerd op het bord
halverwege het schooljaar wordt gebruik gemaakt van een taakblad

Groep 6,7 en 8 → hanteren een taakblad

Door de leerkrachten wordt 50% van de zelfstandig werktijd gebruikt om hulp te bieden aan zwakkere (of sterkere) leerlingen. Per week wordt er minimaal 2 keer per week zelfstandig werken ingeroosterd en de duur wordt verhoogd naarmate de leerlingen ouder worden:

Groep 3 →opbouw naar 90 min. zelfstandig werken per week

Groep 4 en 5 →opbouw van 90 min. naar 120 min. zelfstandig werken per week

Groep 6, 7 en 8 → opbouw van 120 min. naar 210 min. zelfstandig werken per week.

Tijdens zelfstandig werken maken de leerkrachten gebruik van het verkeerslicht, zodat de leerlingen om leren gaan met uitgestelde aandacht. Het voorbespreken van het zelfstandig werken neemt in de loop van het schooljaar af, wanneer de leerlingen voldoende aan de werkwijze gewend zijn. Het nabespreken van het product wordt gedurende het schooljaar in stand gehouden.

4.6 Naar welk basiszorgprofiel kunnen we streven gezien keuzes MT en mogelijkheden/wensen team en wat houdt dat concreet in?

Om tot een inventarisatie en aanzet tot advies te komen, heb ik literatuur over passend onderwijs, de 1-zorgroute, zorgprofielen en basis-, breedte- en dieptezorg bestudeerd. Daarnaast heb ik me verdiept in literatuur over klassenmanagement, pedagogische behoeften, didactische vaardigheden, de zelfstandige leerling en de rol van de leerkracht. Verder heb ik een enquête gehouden, waarin naar voren kwam dat de leerkrachten al één en ander weten over de 1-zorgroute en dat zij bezig zijn geweest met het maken van groepsplannen voor hun leerlingen in de klas. Het merendeel van de leerkrachten maakt gebruik van verlengde instructie, maar vindt dit niet altijd haalbaar omdat zij van mening zijn te weinig ondersteuning in de klas te krijgen. Daarnaast geeft de meerderheid van de leerkrachten aan dat de uitval van leerlingen voornamelijk te wijten is aan de moeilijke leerstof. Het merendeel van de leerkrachten vindt zichzelf en de school niet genoeg toegerust om in de toekomst alle zorgleerlingen op te kunnen vangen. Zij zouden graag meer scholing willen krijgen, maar ook een betere zorgstructuur en ondersteuning in de klas staan op het 'wensenlijstje' van de leerkrachten. Daarbij heb ik een gesprek gehad met het zorgteam (IZT) over het zorgprotocol op mijn school en met de voorzitter van het MT over de invulling van Passend Onderwijs op bestuurlijk niveau. Ten slotte heb ik een andere basisschool bezocht met een vergelijkbare populatie. Daar heb ik gezien hoe de school de zorg heeft geregeld en wat de leerkracht in de klas aan zorg kan bieden.

Dit heeft geleid tot een inventarisatie en aanzet tot advies, die de discrepantie tussen 'wenselijk' en 'haalbaar' kleiner maakt met betrekking tot Passend Onderwijs.

4.7 Hoe kan ik mijn advies aan MT en team voorleggen en mede implementeren?

De uitkomst van de deelvragen heeft geleid tot een aantal conclusies betreffende de zorg op school. De geformuleerde conclusies geven mij een goed beeld van wat de leerkrachten, het zorgteam en het MT wenselijk en haalbaar acht met betrekking tot zorgleerlingen. Deze conclusies leidden tot diverse aanbevelingen. Dit geheel heb ik omgezet tot een inventarisatie en aanzet tot advies. Dit zal ik voorleggen aan het MT en mogelijk aanpassen. Nadat mijn product definitief klaar is, zal ik het presenteren aan de teamleden op school. Die presentatie zou ik graag zelf willen houden in samenwerking met de directrice en de IB-er. Zij kunnen mij ondersteunen en eventueel vragen vanuit het team beantwoorden.

5. Conclusies en aanbevelingen.

Door de deelvragen te beantwoorden en deze te bestuderen, ben ik tot een aantal conclusies gekomen. De aanbevelingen komen voort uit deze conclusies in combinatie met de bestudeerde literatuur.

5.1. Conclusies

1. Uit de enquête blijkt dat veel leerkrachten (>80%) zich niet genoeg toegerust voelen om leerlingen met gedrags- en/of leerproblemen op te kunnen vangen. Daarbij wordt in de enquête geregeld scholing (25%) en meer expertise in leer- en gedragsproblemen (8%) genoemd als het gaat om toekomstwensen. **Leerkrachten achten zich op dit moment niet competent genoeg en staan open voor scholing of deskundigen in de school.**
2. Van de leerkrachten geeft 45% in de enquête aan dat zij het niet altijd haalbaar achten om in de onderwijsbehoefte van de zwakste subgroep te kunnen voorzien door geen/weinig ondersteuning in de klas. Daarnaast geeft 25% aan dat meer handen in de klas en/of ondersteuning van derden erg gewenst is. **Zonder ondersteuning in de klas kan bijna de helft van de leerkrachten niet de zorg bieden die zij zouden willen bieden.**
3. Uit de enquête blijkt dat er door leerkrachten (17%) te weinig ondersteuning 'gevoeld' wordt en een kwart van de leerkrachten (25%) wil een betere zorgstructuur, zoals die in het zorgprotocol staat omschreven, waarop ze kunnen terugvallen. **Het huidige zorgprotocol is voor veel leerkrachten niet helder en duidelijk, waardoor er geen goede afstemming plaatsvindt tussen zorgteam en leerkrachten met betrekking tot zorgleerlingen.**
4. Ruim 91 % van de leerkrachten heeft één of meer leerlingen die buiten de subgroepen van het groepsplan vallen. Daarvan heeft bijna de helft geantwoord dat het leerstofaanbod te moeilijk is. Daarnaast blijkt uit het gesprek met het IZT dat er al jaren geen leerlingen zijn geweest die op niveau 3 van het zorgprotocol functioneren. Dit houdt in dat leerlingen geen eigen leerlijn krijgen. **Blijkbaar zijn er te weinig leerlingbesprekingen, waardoor zwakke leerlingen te lang op zorgniveau 2 blijven (dis)functioneren en niet doorgaan naar niveau 3 en 4 van het zorgprotocol.**
5. Uit de enquête blijkt dat er in twee klassen een groepsplan is opgesteld voor woordenschat. Tevens is in de enquête twee keer 'de taalbarrière' genoemd als belemmerende factor, waardoor leerlingen buiten de gestelde subgroepen vallen. De bezochte school maakt gebruik van taalklassen op 3 opeenvolgende niveaus voor de groepen 1 en 2 en een schakelklas voor leerlingen van groep 3. **De woordenschat van een**

aantal leerlingen, op onze school, is te zwak om de lessen voldoende te kunnen volgen. De school, die ik bezochte heb, heeft hiervoor een leerlijn met streefdoelen ontwikkeld. Deze manier van werken blijkt de woordenschat van leerlingen vergroot te hebben.

6. Uit de enquête voor de leerkrachten blijkt dat het niet altijd haalbaar is om extra hulp te bieden. Een aantal van deze redenen zijn: werkwijze duopartner verschildt (1x genoemd), ontbreken continuïteit (1x genoemd) en te weinig tijd (2x genoemd). De bezochte school heeft voor de groepen 3 tot en met 8 uitgangspunten gesteld voor het zelfstandig werken. **De uitgangspunten, gesteld door de bezochte school, voor zelfstandig werken zijn een goede leidraad voor de leerkrachten om de zelfstandigheid van leerlingen te vergroten en om het mogelijk te maken van werken met groepjes zwakke leerlingen.**

7. In de literatuur staat beschreven dat elke school een ondersteuningsprofiel moet hebben met daarin uitgewerkt de basiszorg en extra ondersteuning. Uit het gesprek met de voorzitter van het MT blijkt dat het samenwerkingsverband nog bezig is met de invulling van de basiszorg en dat de school nog niet weet welke expertise zij krijgt 'opgelegd'. **De school kan nog geen ondersteuningsprofiel maken, zolang de basiszorg niet duidelijk is ingevuld vanuit het samenwerkingsverband.**

8. De voorzitter van het MT ervaart soms een stagnatie van het onderwijs bij bepaalde leerlingen. Zij geeft aan dat er verschillende oorzaken aan ten grondslag liggen. Eén van die oorzaken is te vinden in de medewerking van de ouders; deze komt vaak traag op gang. **De medewerking tussen ouders en de school komt traag op gang, wat niet ten goede komt aan de leerlingen.**

5.2. Aanbevelingen

1. Met goede didactische vaardigheden en goed klassenmanagement kan een leerkracht zelf al een deel van zijn/haar zorgleerlingen opvangen. Daarbij zullen de overige leerlingen zelfstandig aan het werk moeten kunnen als de leerkracht extra aandacht geeft aan zijn/haar zorgleerlingen. Momenteel is de school bezig met het invoeren van de 1-zorgroute. Dit houdt in dat de leerkrachten aan het leren zijn een groepsoverzicht te maken en groepsplannen op te stellen. **Mijn voorstel is om volgend schooljaar (2012) aandacht te besteden aan didactische vaardigheden en klassenmanagement. Dit zal parallel lopen aan het invoeren van de 1-zorgroute. Dit kan middels studiedagen op school en klassenbezoeken.**

2. Volgens de systematiek van de 1-zorgroute kunnen leerlingen, die naar voren komen bij een groepsbespreking, worden aangemeld voor een leerlingbespreking. Tijdens een leerlingbespreking kunnen ook andere deskundigen aanwezig zijn, zoals RT-er, schoolarts, logopedist, fysiotherapeut. **Mijn tweede aanbeveling is om in augustus 2012 een leerlingbespreking te houden op basis van de Cito-uitslagen die gelden van einde (vorig) schooljaar. In januari 2013 wordt een groepsbespreking gehouden, gevolgd door een leerlingbespreking in februari 2013 met duidelijke hulpvragen. De IB-er haalt interne- of externe deskundigen binnen de school om extra expertise aan tafel te krijgen.**

3. In punt 2 van de 'Wetgeving Passend Onderwijs' (Keesenberg) wordt aangegeven dat de ondersteuning van leraren en ouders wordt versterkt. Dit houdt in, dat naast scholing extra ondersteuning in de klas en in de school komt, zoals klassenassistenten, (intern) begeleiders en speciale klassen'. **Ik stel voor dat het MT, vanaf september 2012, kijkt of er extra middelen vrij gemaakt kunnen worden voor onderwijs- en klassenassistenten. Daarnaast moet er een actief beleid komen voor het werven van stagiaires en/of vrijwilligers de leerkrachten te ondersteunen.**

4. Om Passend Onderwijs op school te kunnen realiseren zal de zorg voor alle leerlingen op school goed georganiseerd moeten zijn. De 1-zorg route van WSNS bestrijkt de interne zorg op groeps- en schoolniveau en de externe zorg. Onze school is al bezig met het invoeren van de 1-zorgroute. De leerkrachten leren op dit moment hoe ze een groepsoverzicht moeten maken en groepsplannen op te stellen. **Mijn voorstel is dat de school, in augustus 2012, groepsbesprekingen gaat houden, met daaruit voortvloeiend leerlingbesprekingen. De IB-ers nemen bij het houden van groeps- en leerlingbesprekingen de voorhand.**

5. In het zorgprotocol worden 4 verschillende niveaus besproken, waarbij niveau 1 het 'normale' niveau is en niveau 4 het niveau voor leerlingen met onder andere SO of SBO indicatie, een leerlinggebonden financiering, een IQ onder de 70 en drie keer op rij een E score op methode overstijgende toetsen. Op school gaan er leerlingbesprekingen komen. **Mijn aanbeveling zou zijn dat in de cyclus van die leerlingbesprekingen wordt geïnterviewd welke leerlingen op niveau 3 en 4 horen en dat ook wordt uitgevoerd wat het zorgprotocol aangeeft op die betreffende niveaus.**

6. Eén maal per week krijgen onze kleuters ondersteuning van een tutor. Deze externe groepsleerkracht bereidt samen met het groepje leerlingen de lesstof voor. Voor de

leerlingen die er behoefte aan hebben, wordt de lesstof door de tutor herhaald. **Ten zesde stel ik voor dat er, in augustus 2012, criteria worden opgesteld voor welke leerlingen in aanmerking komen voor ‘tutoring’. Daarnaast worden er streefdoelwoorden geformuleerd die parallel lopen aan de thema’s die in de klas worden behandeld. Na elk thema volgt er een toetsing van die streefdoelwoorden.**

7. In de literatuur staat beschreven dat de rest van de leerlingen zelfstandig aan het werk moeten gaan als de leerkracht kleine groepjes met zwakke leerlingen gaat begeleiden. Op mijn school wordt 2 maal een half uur per week ZWAM (Zelfstandig Werken Als Middel) ingezet. Een werkgroep is al 4 jaar bezig met het ontwikkelen van zelfstandig werken. **Mijn voorstel is dat de werkgroep, volgend schooljaar, blijft bestaan en doorgaat met het ontwikkelen van zelfstandig werken. Speerpunten zijn: opbouw in tijd vanaf groep 3 tot en met groep 8, de invulling van zelfstandig werktijd voor de leerkracht, het toepassen van het, pas ingevoerde, planbord en de planning in het weekrooster.**

8. Omdat het zorgprotocol tot en met 2012 loopt, zal er een nieuw protocol moeten worden opgesteld. Omdat de school nog niet weet hoe de basiszorg er uit komt de zien, is het nog niet mogelijk om een ondersteuningsprofiel te maken. **Ik stel voor dat het zorgteam in september 2012 een aangepast zorgprotocol heeft gemaakt, dat kan fungeren als tussenoplossing tot dat er meer bekend is over basiszorg en ondersteunings-profielen vanuit het samenwerkingsverband.**

9. Volgens de systematiek van de 1-zorgroute kan na een groepsbespreking besloten worden om een leerling aan te melden voor een leerlingbespreking. Voorafgaand aan de leerlingbespreking vindt een gesprek plaats met de ouders. Hierin wordt besproken in hoeverre ouder de signalen van de school herkennen, welke signalen zij in de thuissituatie zien, wat thuis en op school goed gaat en welke vragen zij voor de bespreking hebben. **Mijn aanbeveling zou zijn om vanaf komend schooljaar de ouders expliciet bij leerlingbesprekingen te betrekken, waardoor het onderwijs beter op elkaar wordt afgestemd. Na elke groepsbespreking worden leerlingen met een D of E score op de Cito-toets aangemeld voor een groepsbespreking.**

10. De aanbevelingen heb ik tot inventarisatie en advies gemaakt. **Ten slotte is mijn voorstel om de laatste bijlage ‘inventarisatie en advies’ te bestuderen en mogelijk in te voeren.**

6. Reflectie

Het onderwerp voor dit meesterstuk was al snel gevonden. Niet alleen ik had moeite met het opvangen van zwakke leerlingen; in de wandelgangen hoorde ik veel gesteun en geklaag (Bateson *omgeving*). Met het zicht op de invoering van Passend Onderwijs groeide de onmacht van het niet kunnen omgaan met zwakke leerlingen. Ik zag, in de toekomst, allemaal leerlingen in de klas met allerlei verschillende leerlijnen en handicaps. En voor de klas sta ik: een welwillende leerkracht die helemaal het overzicht is kwijtgeraakt en langzaam gillend gek wordt.... Daarbij leerde ik tijdens de opleiding zoveel nieuwe termen als '1-zorgroute' en 'IGDI-model', die wij op school niet hanteren, dat ik dacht dat onze school niet op de goede weg was. Dit frustreerde me steeds meer. Daarom wilde ik graag het huidige zorgprotocol tegen het licht houden en daar overheen de formule Passend Onderwijs leggen.

Hoewel ik niet vooringenomen mocht zijn toen ik aan het meesterstuk begon, dacht ik wel aan één conclusie: We moeten veel meer leerlingen RT laten volgen bij de RT-er. Daarmee zouden alle problemen opgelost zijn.

Nu mijn meesterstuk af is, heb ik veel meer geleerd dan die ene, te vroeg getrokken, conclusie. Ik ben van mening dat wij, als leerkrachten, meer moeten investeren in onze didactische vaardigheden en goed klassenmanagement.

Als echte 'denker' (Kolb) ben ik nu al weken aan het bedenken hoe ik het weekrooster, voor volgend schooljaar, zó ga invullen dat ik tijd heb voor zelfstandig werken. Deze tijd kan ik goed gebruiken voor pre- en reteaching. Ook wil ik het zelfstandig werken volgens een vast stramien invullen. Daarnaast ben ik aan het bedenken hoe ik een beter contact met ouders op kan bouwen, zodat er een goede samenwerking is tussen school en thuis.

Ik vind het heerlijk om dit soort dingen uit te denken en er allerlei schema's van te maken of voorstellingen in mijn hoofd (Bateson *gedrag, capaciteiten*). Alleen heb ik meestal veel moeite om zoiets ook daadwerkelijk te doen. Bang dat het niet goed loopt, dat ik allerlei obstakels tegen kom of iemand tegen de borst stuit. Door dit meesterstuk te maken is hierin, in enige mate, verandering gekomen. Door het jaar heen moest ik allerlei dingen uitdenken: een vragenlijst voor zowel MT als Intern ZorgTeam en een enquête voor de leerkrachten. Daarna moest ook de daad bij het woord voegen; of ik wilde of niet (fase 1 van Korthage). Ik vond het eng om een serieus gesprek aan te gaan met het MT en IZT, maar achteraf viel het reuze mee. Beide partijen hebben mijn vragen behandeld zonder een waardeoordeel uit te spreken over mij of mijn vragen. Ook vond ik het vervelend om de leerkrachten te vragen om de enquête voor mij in te vullen. Zij hebben het immers al zo druk met hun werk en nu kwam dit er óók nog eens bij. Ook dit viel achteraf mee: sommigen hadden de enquête de volgende dag al ingevuld met uitgebreide antwoorden. Daaruit blijkt dat men er serieus mee

omgegaan is en het niet gauw heeft afgeraffeld. Voordat ik daadwerkelijk ging handelen voelde ik me zenuwachtig. Nadat ik gehandeld had, bleek het allemaal best mee te vallen. Ik wilde antwoord op mijn vragen en had me dan ook goed voorbereid. Achteraf gezien werd ik serieus genomen en dat gaf/geeft een goed gevoel (fase 2 van Korthage). Dat betekent dat zij mij als een volwaardige collega zien (Bateson *identiteit*). Zij zijn bereid om serieuze onderwerpen met mij te bespreken, omdat zij waarde hechten aan mijn mening en/of 'deskundigheid' (fase 3 van Korthage). Deze bewustwording moet ik iedere keer meenemen als ik een opdracht uitvoer of een gesprek met iemand heb. Vooraf moet ik even stilstaan bij mijn bewustwording, zodat dit mij enig zelfvertrouwen kan geven (fase 4 van Korthage).

Nu duidelijk is geworden dat gesprekken voeren en enquêtes houden niet op mijn lijf geschreven is/was, wil ik opmerken dat de literatuurstudie erg leuk en leerzaam was. Ik houd ervan om dingen op- of uit te zoeken; in boeken, tijdschriften of het internet (Bateson *capaciteiten*). Zo verdiep ik me graag in allerlei dingen om andere mensen voor te kunnen lichten. Of het nou te maken heeft met lichamelijke/geestelijke aandoeningen bij familieleden, het aanvragen voor allerlei voorzieningen voor schoonfamilie of informatie betreffende Passend Onderwijs voor mijn meesterstuk en collega's, ik zoek het op, verdiep me erin en werk het uit. Als ik naar de leerstijlen van Kolb kijk, ben ik van mening dat het op- en uitzoeken van dingen hoort bij een denker. Het liefst werk ik alles schematisch en puntsgewijs uit, maar het meesterstuk moest in proza geschreven worden. Hier had ik enigszins wel moeite mee, omdat ik het niet duidelijk meer vond.

Kort samengevat heb ik me in mijn element gevoeld als 'denker' bij de literatuurstudie en het uitwerken van alle informatie. Daarnaast heb ik me ook ongemakkelijk gevoeld als 'doener' bij het beantwoorden van de verschillende deelvragen. Als denker heb ik cognitief veel geleerd, als doener heb ik geleerd dat dingen soms 'enger' lijken dan het is.

Literatuur

Castelijns, J., Stevens, L. M. (1996). *Responsieve instructie in de onderbouw*. Amersfoort: CPS.

Clijsen, A. (2007). *Handreiking 1-zorgroute voor leerkrachten en intern begeleiders in het primair onderwijs*. Woerden/Den Bosch: WSNS plus/KPC groep.

Förrer, M., Schouten, E. (2009). *Klassenmanagement in de basisschool. Fundament voor effectief onderwijs*. Amersfoort: CPS.

Gennep, A. T. G. van (1997). *Paradigmaverschuiving in de visie op zorg voor mensen met een verstandelijke handicap*. Maastricht: Universiteit Maastricht.

Greven, L., Timmerhuis, A. (2008). *Passend onderwijs. Kansen in beeld! Sardes Speciale Editie*. Utrecht: Sardes.

Hoffmans, C.J.M. (2010). *IJkpunten voor basiszorg in het primair onderwijs*. Emmeloord: Hoffmans & Heegsma.

Keesenberg, H. (2011). *Passend onderwijs – er gebeurt al veel! Tijdschrift voor orthopedagogiek, 50, 426-430*

Marzano, R. (2007). *Wat werkt op school: research in actie*. Middelburg: Bazalt.

Pameijer, N.K., Beukering, J.T.E., van (2008). *Handelingsgericht werken: een handreiking voor de interne begeleider*. Leuven: Acco.

Bijlagen

1. Vragenlijst gesprek zorgteam
2. Vragenlijst gesprek MT
3. Enquête leerkrachten
4. Uitslag enquête
5. Inventarisatie en aanzet tot advies

Het zorgprotocol bestaat uit 4 niveaus. Graag zou ik per niveau willen bespreken welke rol de IB en RT heeft ten behoeve van de zorg. Daarnaast zou ik bepaalde punten verduidelijkt willen hebben.

Niveau 1: Basisonderwijsaanbod

1. In punt 2 (zorgprotocol) houdt de IB-er leerlingbesprekingen met de leerkracht. Hoe vaak per jaar worden die ingepland?
2. In punt 6 (zorgprotocol) wordt een actieplan opgesteld voor leerlingen die uitvallen op een bepaald ontwikkelingsgebied. De RT-er en/of IB-er biedt ondersteuning waar wenselijk. In welke vorm kan die ondersteuning geboden worden (*in de klas, buiten de klas*)?

Niveau 2: Aanvullend onderwijsaanbod: Risico leerling

Bij een risico-leerling is gebleken dat hij/zij onvoldoende profiteert van de maatregelen die genoemd worden bij “Basisonderwijsaanbod”, zoals *pre- en reteaching, verlengde instructie, begeleide inoefening, instructietafel, DIM en coöperatieve werkvormen*.

3. De leerkracht, IB/RT houden overleg volgens punt 1. Daarna wordt er contact gelegd met de ouders(2). Wie neemt het eerst contact op met de ouders en wie onderhoudt dat contact?
4. Het probleem wordt geanalyseerd om te komen tot een succesvolle aanpak. Dit doet de leerkracht samen met IB/RT. Hoe wordt geanalyseerd?
5. Nadat er een handelingsplan is opgesteld en geclusterd met andere handelingsplannen, moet dit worden uitgevoerd. Wat voor ‘anders handelen’ doet de leerkracht als van bovengenoemde maatregelen niet geprofiteerd wordt door de risico-leerling?
6. Daarnaast kunnen RT/IB eventueel ondersteuning bieden. Wat voor ondersteuning kan een leerkracht verwachten(*in de klas, buiten de klas*)?

Zorgniveau 3: Structureel, aangepast onderwijsaanbod: Zorgleerling

Er staan een achttal punten genoemd wat zorgleerlingen zijn. Daaronder staat “Afstemming/aanpassingsaanbod”.

7. In het stukje “Afstemming/ aanpassingsaanbod” staat dat de leerling gebruik blijft maken van het onderwijsaanbod maar met aanvullingen. Aan wat voor aanvullingen moet ik denken en wie zorgt daarvoor?
8. Mocht na herhaald evalueren en aanpassen blijken dat de leerling onvoldoende vooruit is gegaan in zijn/haar ontwikkeling e.d. kan de school overgaan tot het opstellen van een aparte leerlijn met aangepaste doelen voor deze leerling. Wie past de leerlijn aan en hoe wordt dit in het vat gegoten aangezien zo’n leerlijn niet tijdelijk is, maar voor de gehele schoolloopbaan?
9. Externe instanties worden ingeschakeld om te diagnosticeren. Wie legt er contact met die instanties (aanmelding)?
10. Er blijft intensief contact met de ouders en er wordt door RT/leerkracht een handelingsplan opgesteld. Bij de uitvoering krijgt de leerkracht zo veel mogelijk

ondersteuning van De Zorg. Ik neem aan dat deze ondersteuning méér moet zijn dan de ondersteuning die de leerkracht krijgt op zorgniveau 2; over wat voor ondersteuning heeft het zorgplan dan (*in de klas, buiten de klas*)?

11. Als laatste staat beschreven dat de school niet bij machte is onderwijs op maat te bieden als deze stappen geen effecten hebben in het voordeel van de gehele ontwikkeling en dus handelingsverlegen is. Wat gebeurt er dan; door verwijzen naar een andere school?

Zorgniveau 4: Intensief onderwijsaanbod

12. Er wordt beschreven dat er binnen de populatie leerlingen op school leerlingen bevinden die maximaal eindniveau groep 7 behalen. Deze leerlingen ontvangen onderwijs op maat, passend onderwijs. Wat bedoelt het IZT met passend onderwijs en hoe ziet dit eruit tijdens de lessen in de klas?
13. Daarnaast wordt gesteld dat het IQ van deze leerlingen lager is dan 70 en dat Cito intelligentietesten vanaf groep 6 worden afgenomen. Wie heeft deze grens van 70 bepaald, aangezien onder de 80 al van zwakbegaafd gesproken kan worden? Worden deze intelligentie-testen bij iedere leerling/elk jaar afgenomen en door wie? Staat deze test op de toetskalender? IQ-testen worden door deskundigen afgenomen; waarin verschilt een intelligentietest met een IQ-test?
14. Individuele IQ-onderzoeken kunnen ook eerder in de schoolloopbaan worden afgenomen, indien gewenst. Wanneer wordt daartoe besloten?
15. Na signalering en diagnosticering wordt het eindniveau bepaald; een ontwikkelingsperspectief gemaakt. In het zorgprotocol staat dat er leerlingen op deze school zijn, die dit nodig hebben. Hoeveel leerlingen hebben de afgelopen 2 jaar zo'n ontwikkelingsperspectief gekregen?
16. Moeten ouders toestemming geven voor het bepalen van een eindniveau en maken van een ontwikkelingsperspectief voor hun kind?
17. Wat voor ondersteuning krijgt de leerkracht met een leerling met een ontwikkelingsperspectief (*in de klas, buiten de klas*)?
18. Ook bij dit zorgniveau staat als laatste beschreven dat de school niet bij machte is onderwijs op maat te bieden als deze stappen geen effecten hebben in het voordeel van de gehele ontwikkeling en dus handelingsverlegen is. Wat gebeurt er dan; door verwijzen naar een andere school?

1. Hoe is de huidige taakverdeling in het zorgteam en waarom is voor deze taakverdeling gekozen?
2. Wat is de taak van het MT binnen de zorg?
3. Ervaren jullie dat het onderwijs voor een aantal leerlingen stagneert? Zo ja, kunnen jullie hier de oorzaken van aangeven?
4. Wat verstaat het MT onder passend Onderwijs?
5. Wat houdt basis, breedte en diepte zorg in voor onze school?
6. Is er al een keuze gemaakt over welk schoolprofiel bij onze school past? *de netwerkschool, de smalle zorgschool, de brede zorgschool, de inclusieve school.*
7. Zijn jullie van mening dat de school / het team / het MT / klaar is voor passend onderwijs? Wat gaat er al goed op het gebied van zorg en wat zou er nog verbeterd kunnen worden om op het gewenste zorgniveau te komen?
8. Behoeft er een verandering van de huidige taakverdeling (zowel zorgteam als MT) met de komst van passend onderwijs?
9. Wordt er meer van het team verwacht als we passend onderwijs gaan bieden? *Denk aan: inzet, kennis van klassenmanagement, kennis van didactiek.* Zo ja, wat en hoe wordt dat gerealiseerd?
10. Wat is de rol van het bestuur als het gaat om het maken van keuzes rond Passend Onderwijs?
11. Is er een samenwerkingsverband en zijn er mogelijk al afspraken binnen dit samenwerkingsverband gemaakt?

Beste collega's,

Voor de RT-opleiding moet ik een onderzoek uitvoeren en daarbij zou ik graag een beroep op jullie willen doen. Ik heb een enquête gemaakt, die, voor het optimale resultaat, door alle leerkrachten ingevuld zou moeten gaan worden.

In deze enquête wil ik inventariseren wat haalbaar en wenselijk is, per leerkracht, voor het bieden van hulp in de klas in het kader van passend onderwijs.

Voor de betrouwbaarheid van mijn onderzoek, is het van groot belang om deze enquête volledig naar waarheid in te vullen.

De enquête wordt niet anoniem ingevuld, omdat ik in de gelegenheid wil zijn om eventueel persoonlijk een gesprek aan te gaan voor aanvullende informatie, mocht daar behoefte aan zijn; zowel van jullie kant als van mijn kant.

Ik zal de enquête wèl anoniem verwerken en er wordt in het verslag geen informatie opgenomen gerelateerd aan individuele personen!

Mijn verzoek aan jullie de enquête zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk volgende week *vrijdag 17 februari*, in te vullen en in te leveren in mijn postvak.

Bij deze alvast hartelijk bedankt voor jullie medewerking.

Esther

1. De school is bezig om stap voor stap de 1-zorgroute in te voeren. Wat denk je dat de 1-zorgroute inhoudt?

☐ Geen idee

☐ Ik denk:

2. Wat zie je terug op school van de 1-zorgroute?

☐ Niks

☐ Ik zie:

3. Eén van de aspecten van de 1-zorgroute is het maken van groepsplannen. Heb je voor dit schooljaar groepsplannen gemaakt? Zo ja, voor welke vakgebieden?

☐ Nee

☐ Ja, voor de volgende vakgebieden:

4. In een groepsplan wordt de klas verdeeld in subgroepen naar gelang hun onderwijsbehoefte. Welke zorg bied je als leerkracht om in de onderwijsbehoefte van de zwakste subgroep te voorzien? *Denk aan pre-, reteaching, verlengde instructie e.d.*

5. Is het tegemoet komen aan deze onderwijsbehoefte bij elke les haalbaar? Zo nee, wat zijn de obstakels?

☐ Ja

☐ Nee, omdat

6. Heb je in je huidige klas één of meerdere leerlingen die eigenlijk buiten de gestelde subgroepen vallen? Zo ja, op welke manier?

☐ nee (*ga door naar vraag 10*)

☐ Ja, de leerstof is te makkelijk

☐ Ja, de leerstof is te moeilijk

☐ Ja, anders namelijk _____

7. Wordt er aan deze leerling(en) (van vraag 6) extra hulp geboden? Zo ja, wat voor hulp?

☐ Nee (ga door naar vraag 10)

☐ Ja, namelijk

8. Is het bieden van deze extra hulp bij iedere les haalbaar? Zo nee, wat zijn de obstakels?

☐ Ja

☐ Nee, omdat

9. Heeft het bieden van deze extra hulp resultaat gehad? Waaruit blijkt dit?

☐ Ja, dit blijkt uit

☐ Nee, dit blijkt uit

10. Wat zijn je wensen op het gebied van het tegemoet komen aan de onderwijsbehoeften voor leerlingen die buiten de gestelde subgroepen vallen? *Denk aan materiaal, externe hulp, scholing, ondersteuning IZT, IB, RT.*

11. Vind je **jezelf** genoeg toegerust om alle zorgleerlingen in de toekomst op te kunnen vangen, zowel kinderen met gedragsproblemen als met leerproblemen? Zo ja, waaruit blijkt dit? Zo nee, wat zou er moeten veranderen?

☐ Ja, dit blijkt uit

☐ Nee, het volgende moet veranderen

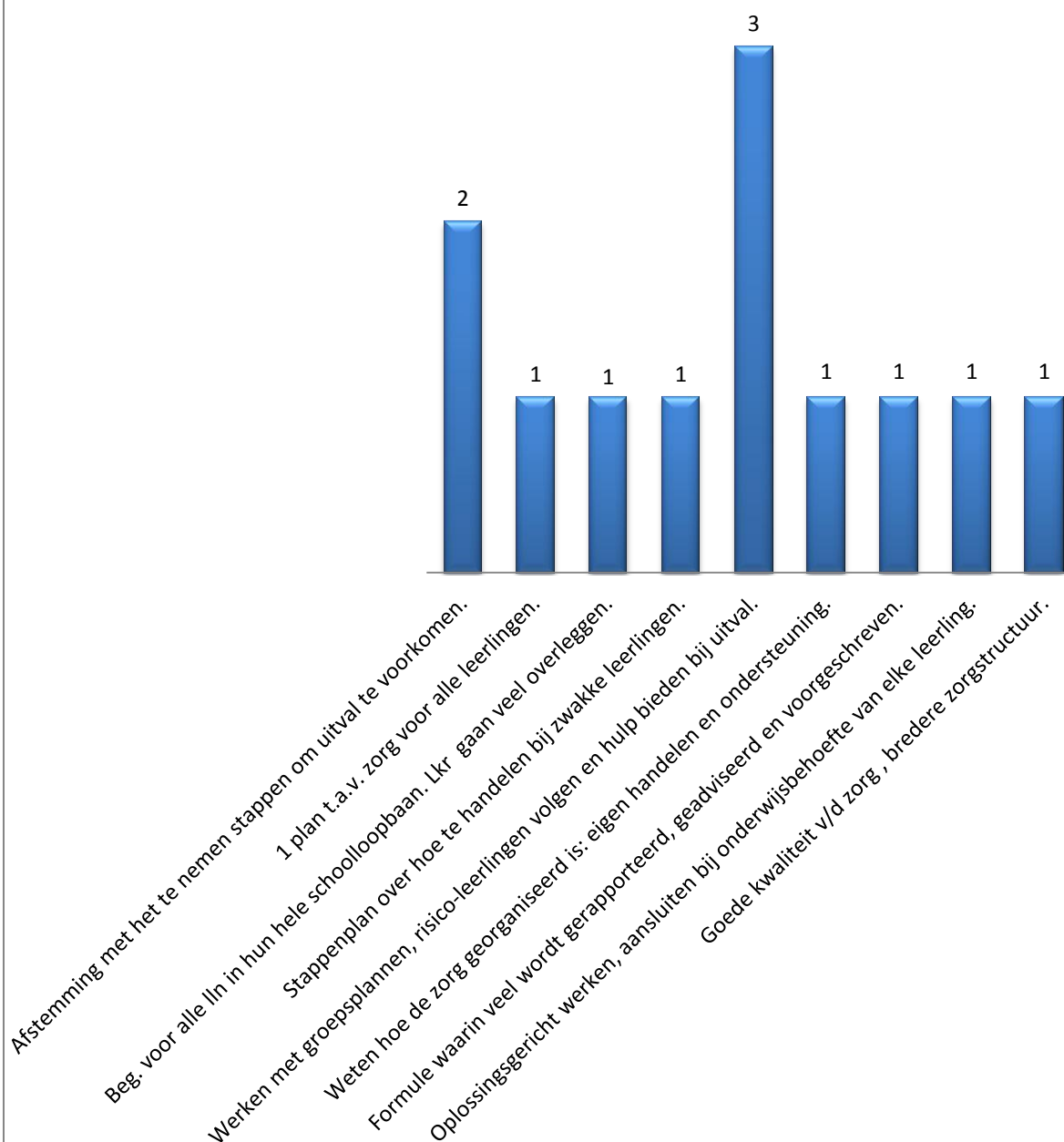
12. Vind je **de school** genoeg toegerust om alle zorgleerlingen in de toekomst op te kunnen vangen, zowel kinderen met gedragsproblemen als met leerproblemen? Zo ja, waaruit blijkt dit? Zo nee, wat zou er moeten veranderen?

☐ Ja, dit blijkt uit

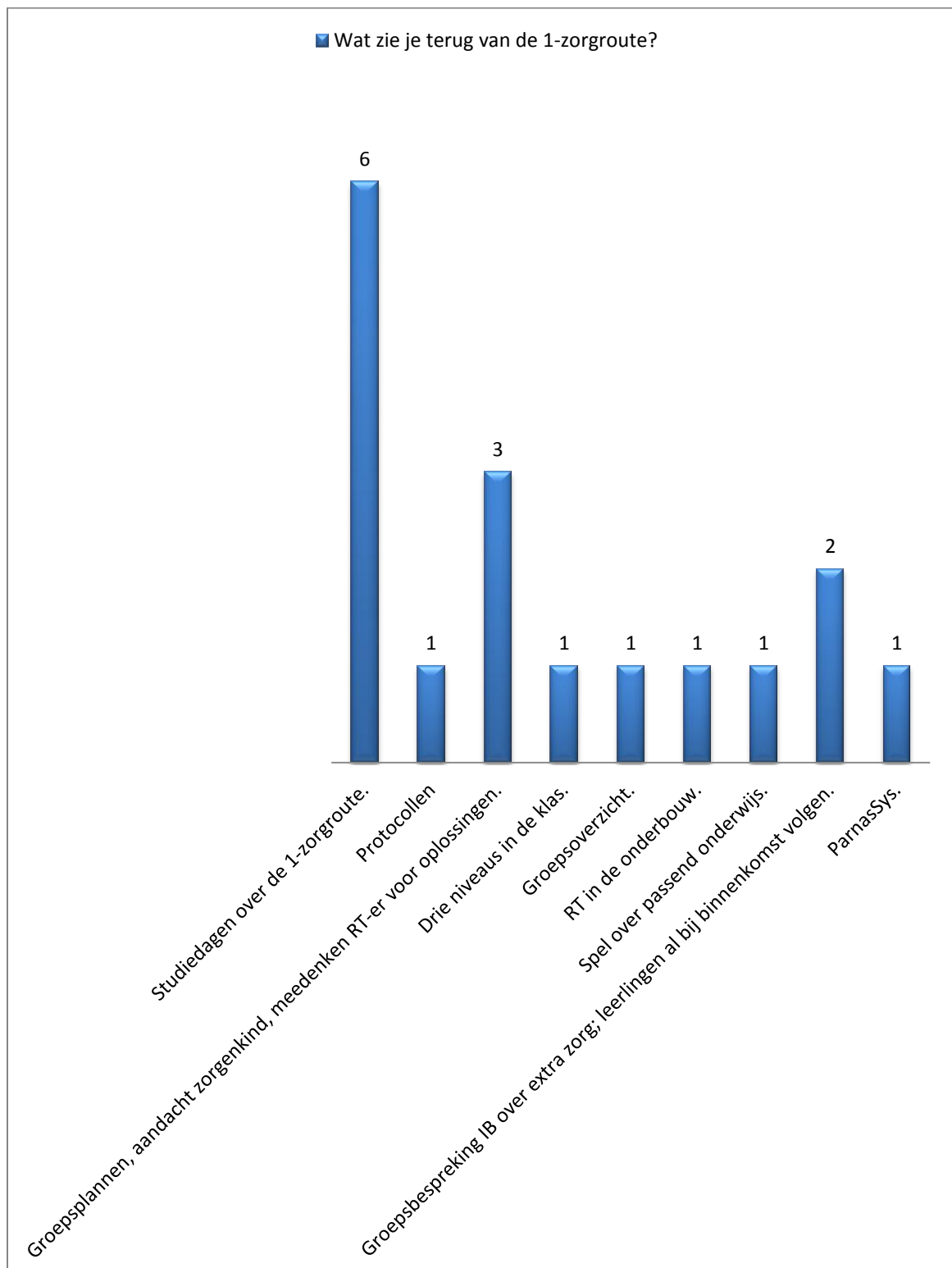
☐ Nee, het volgende moet veranderen

Vraag 1

■ De school is bezig om stap voor stap de 1-zorgroute in te voeren. Wat denk je dat de 1-zorgroute inhoudt?

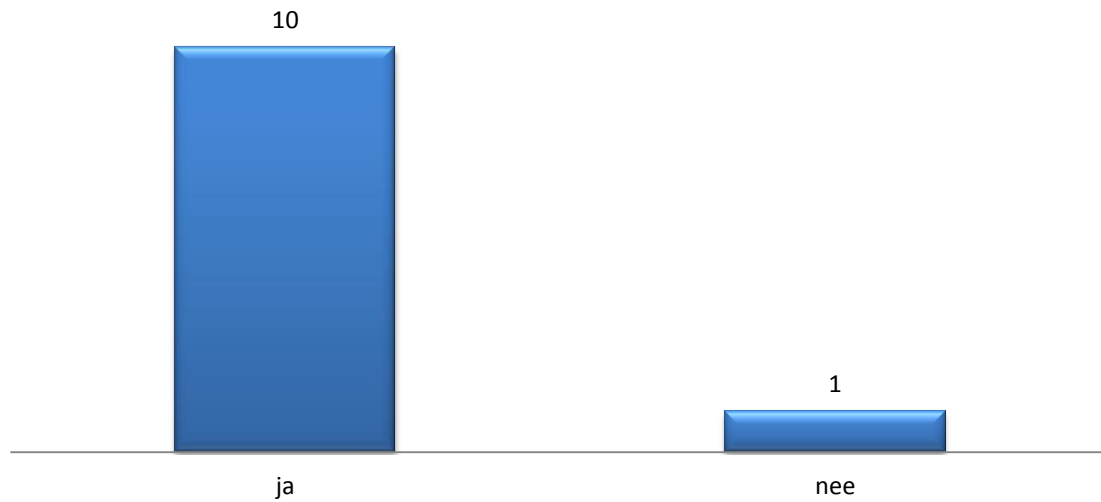

Vraag 2

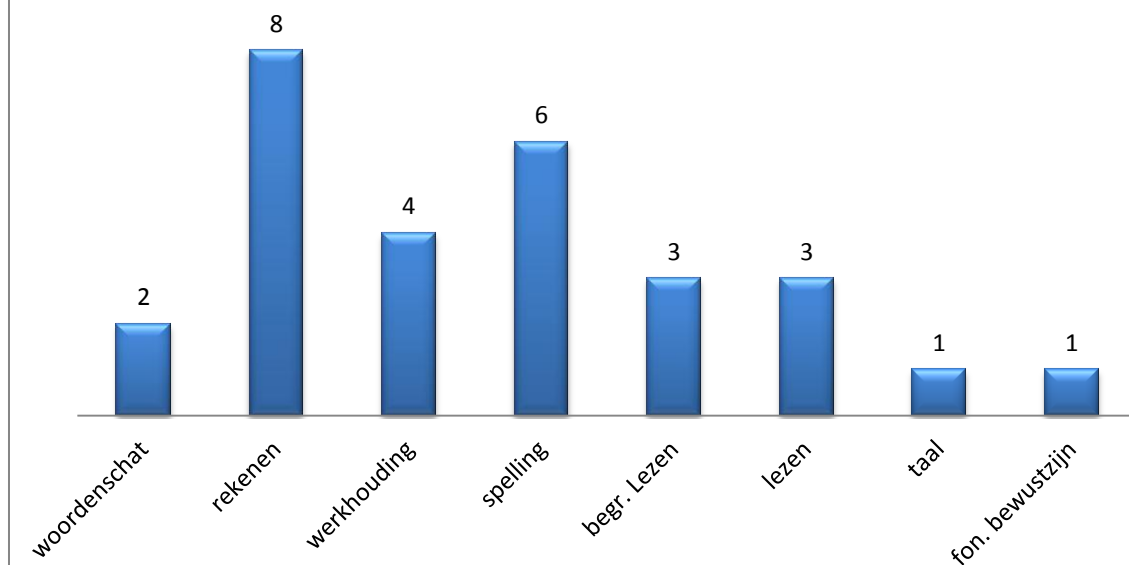

Vraag 3

■ Eén van de aspecten van de 1-zorgroute is het maken van groepsplannen. Heb je voor dit schooljaar groepsplannen gemaakt?

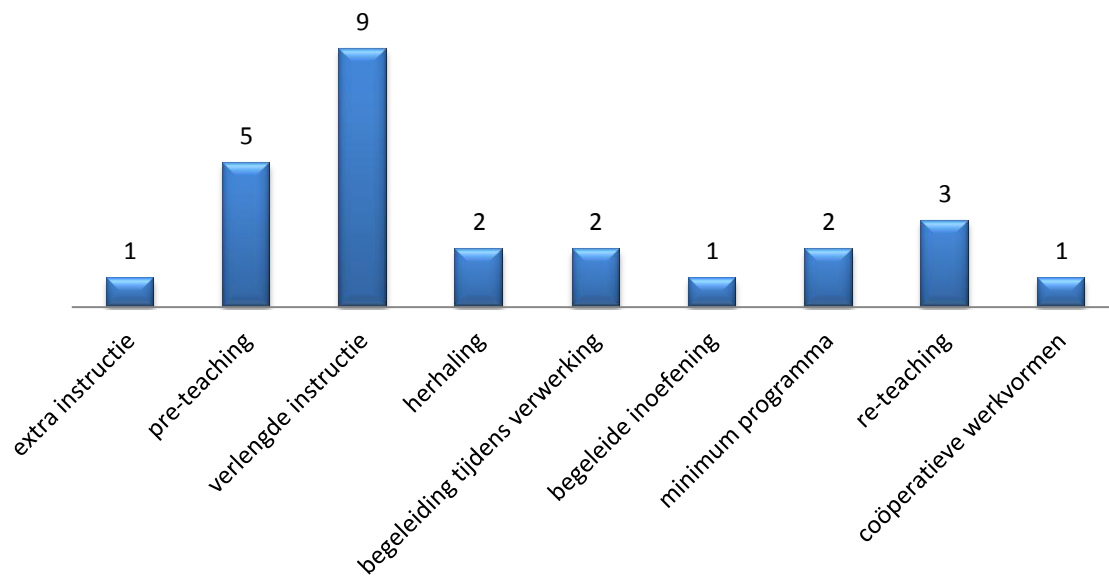

■ Zo ja, voor welke vakgebieden?

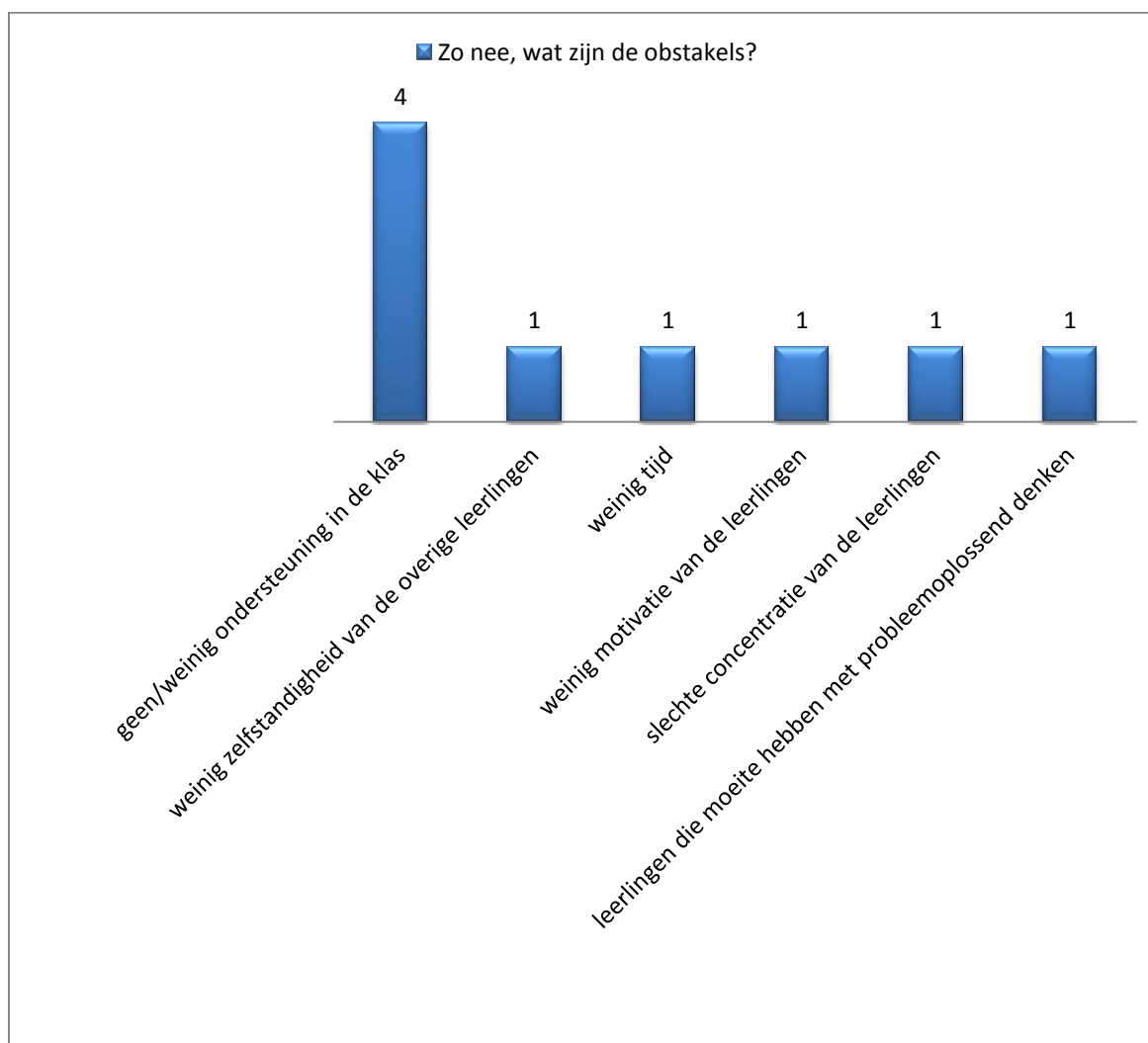
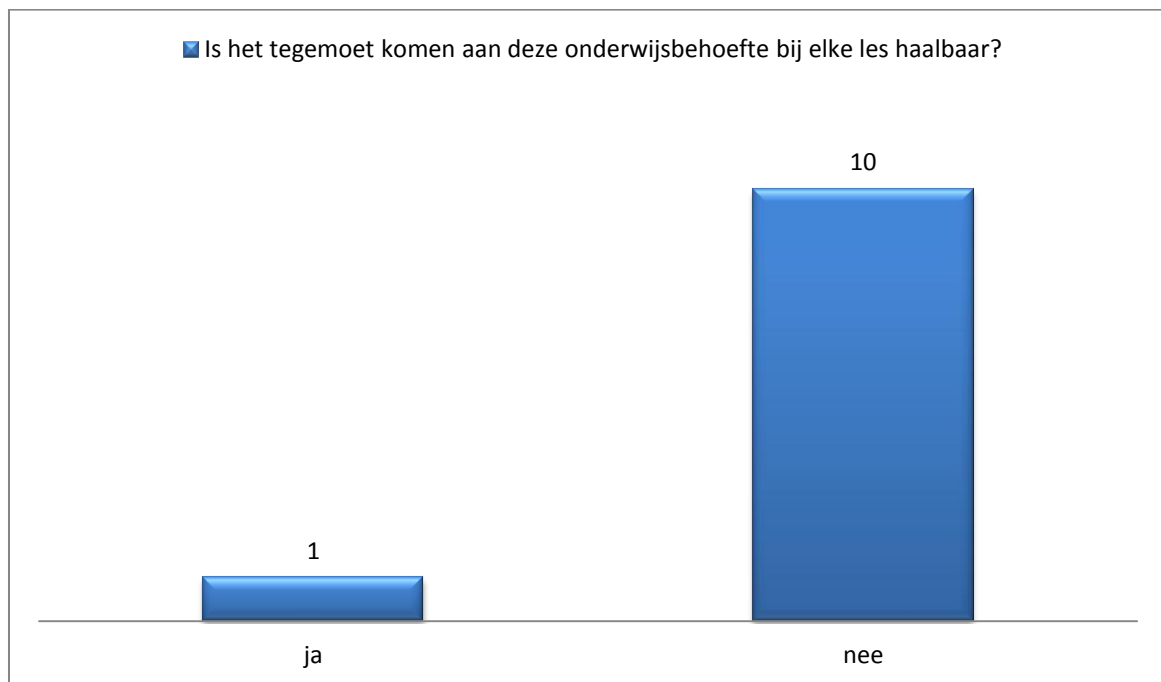

Vraag 4

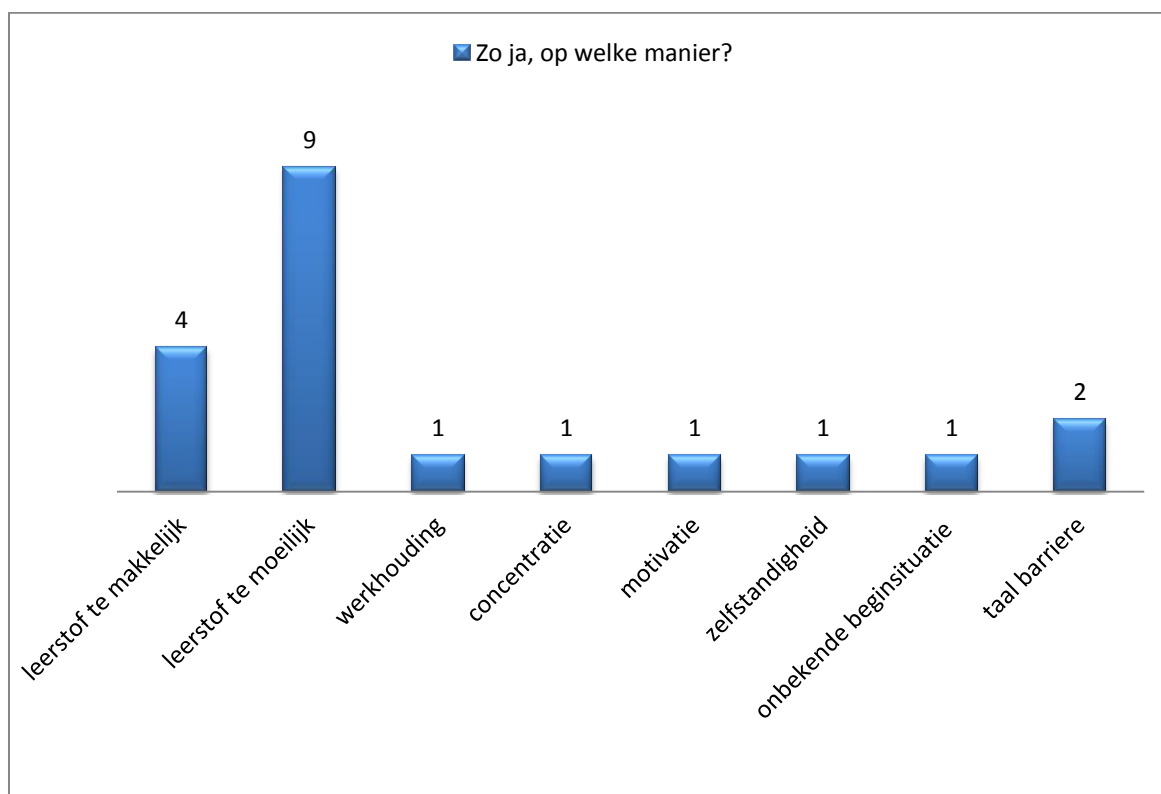
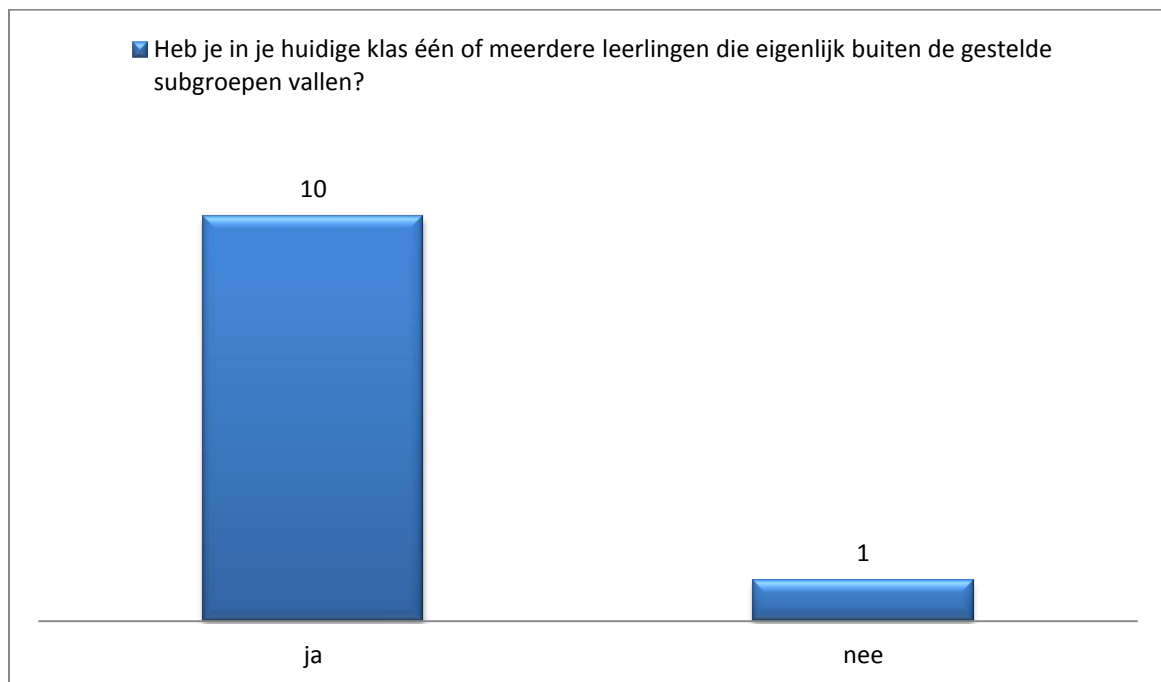
■ In een groepsplan wordt de klas verdeeld in subgroepen naar gelang hun onderwijsbehoefte. Welke zorg bied je als leerkracht om in de onderwijsbehoefte van de zwakste subgroep te voorzien?

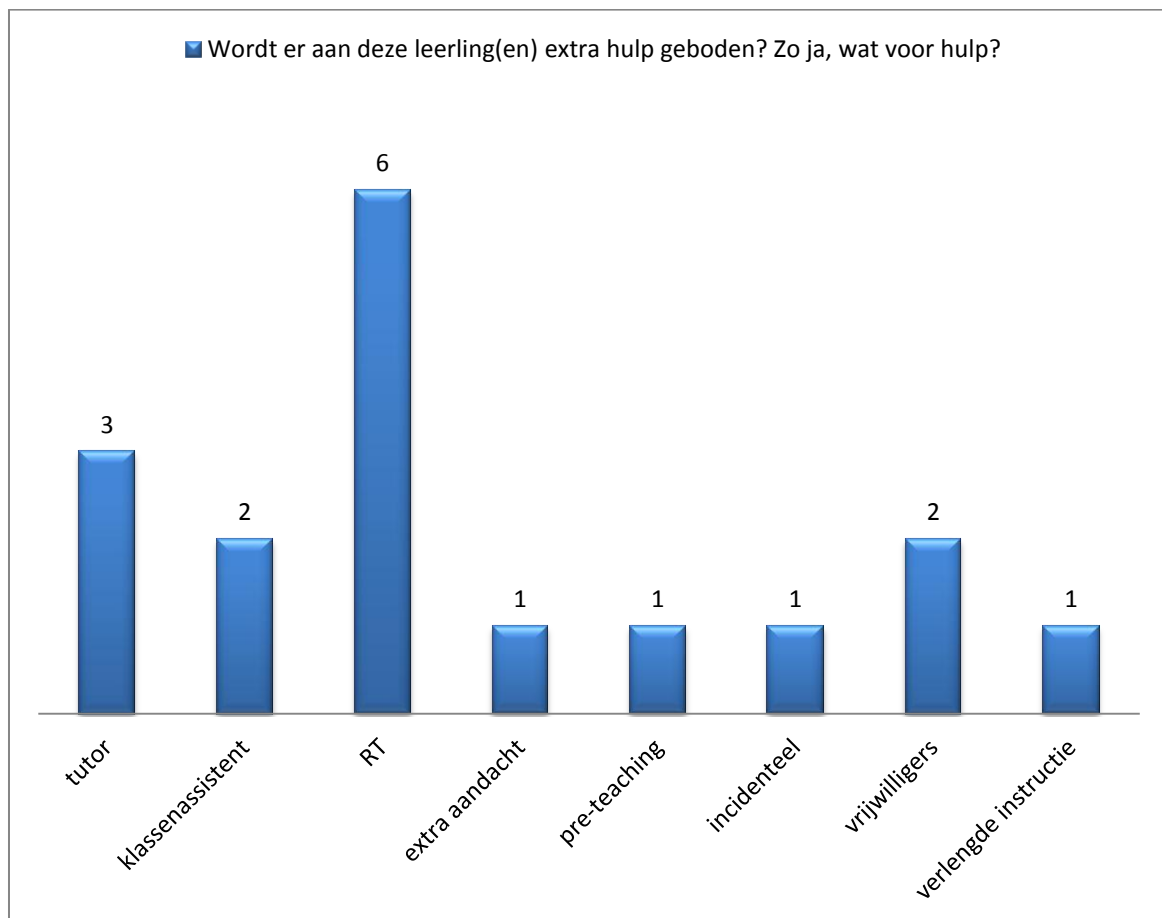
Vraag 5

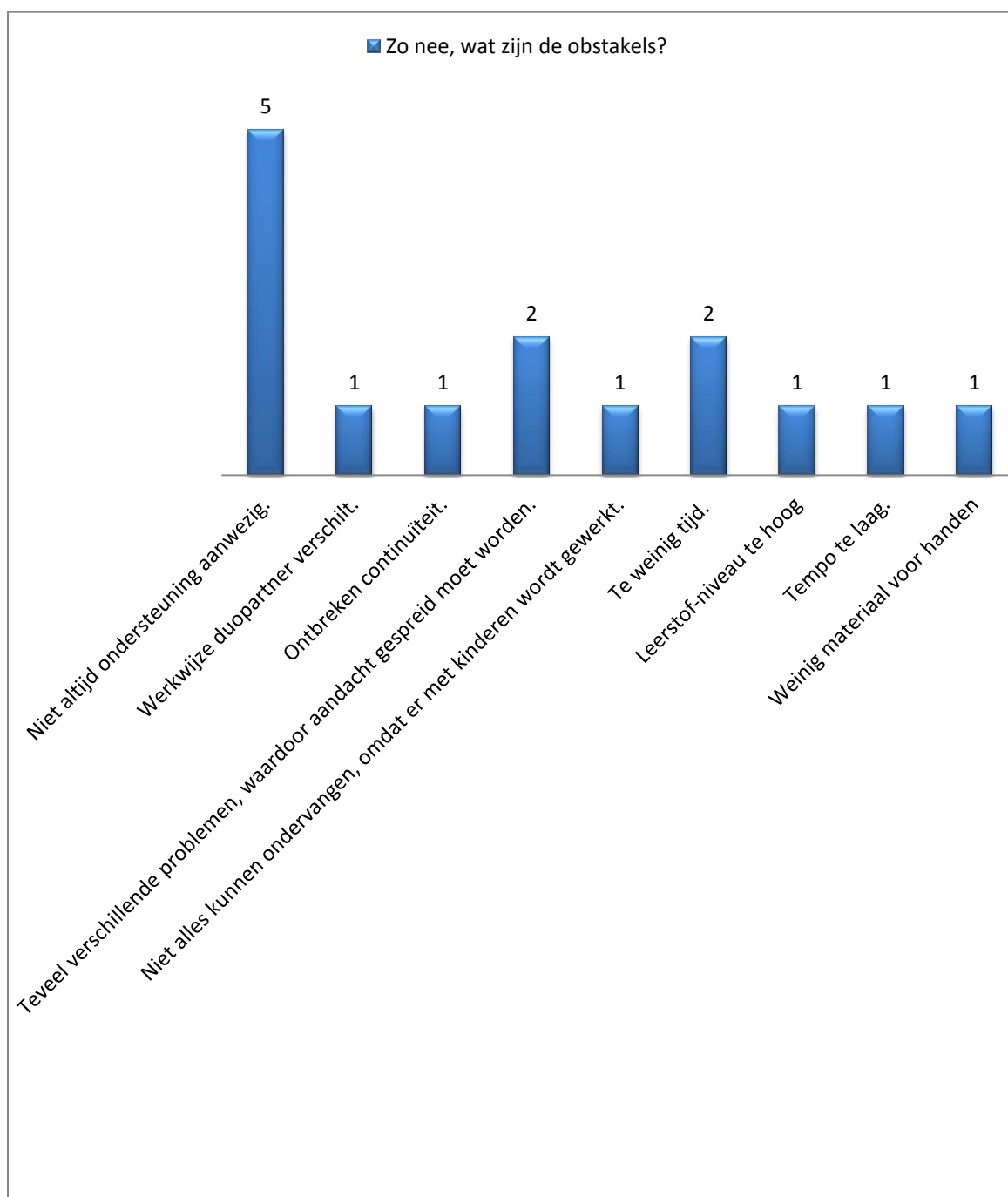
Vraag 6

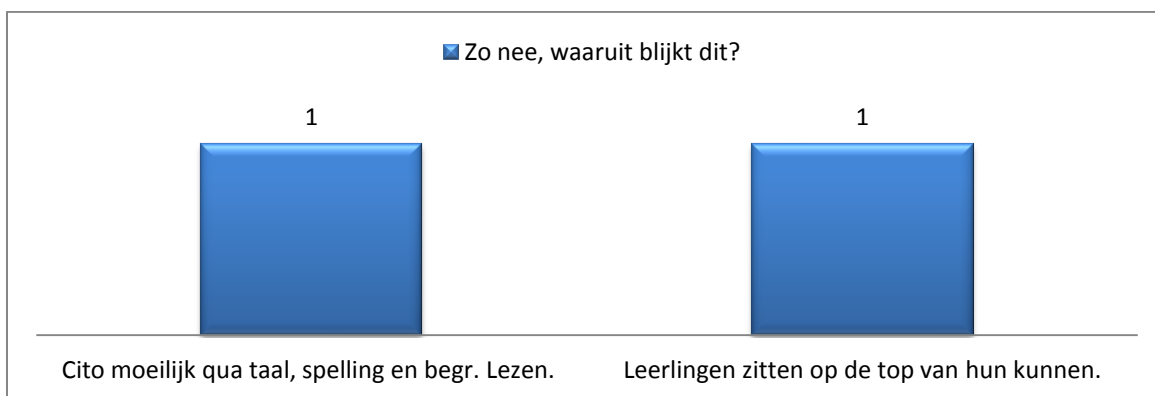
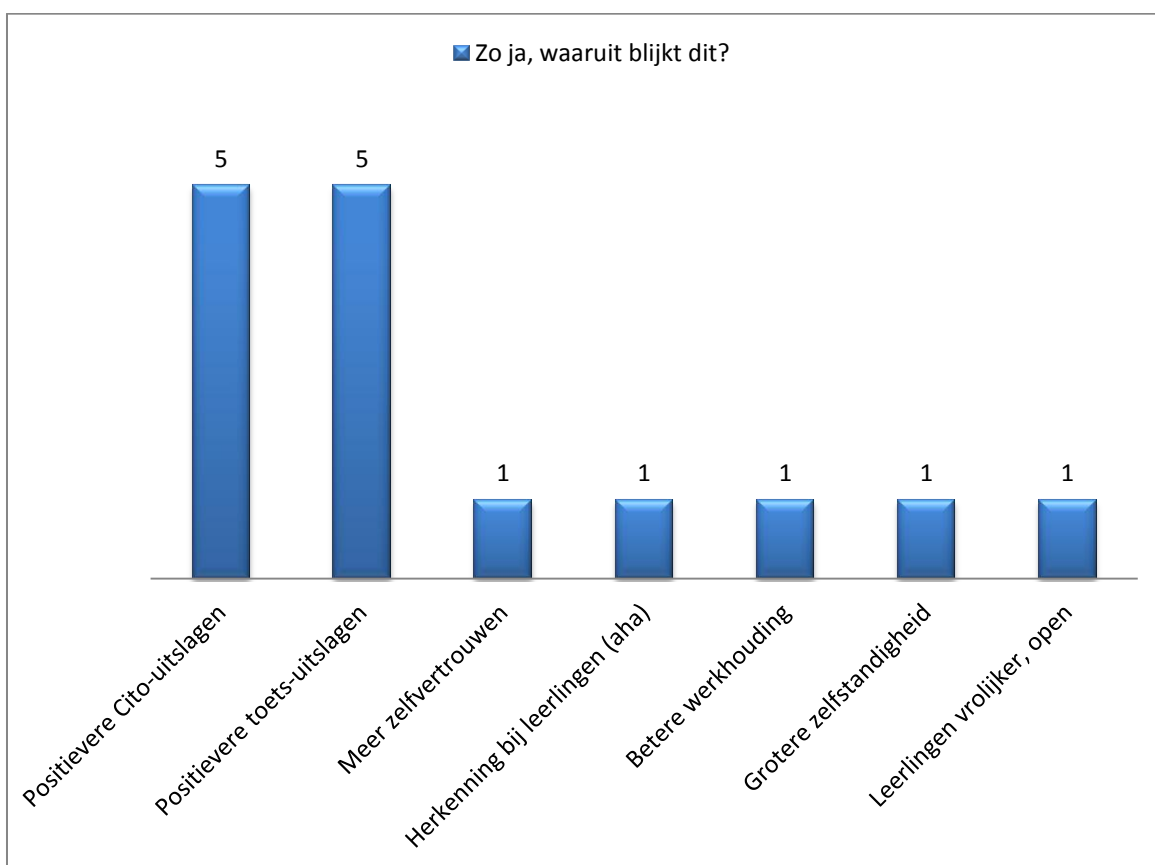
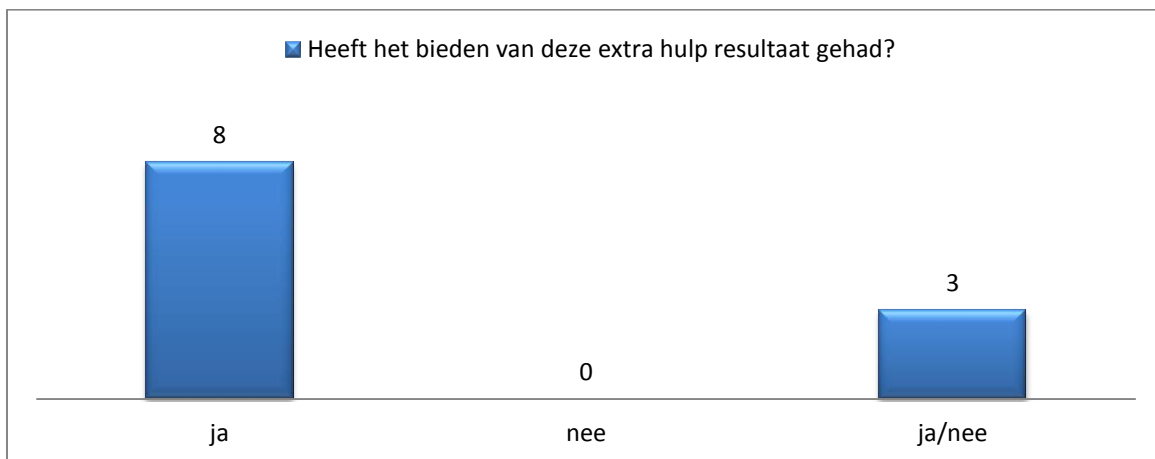
Vraag 7

Vraag 8

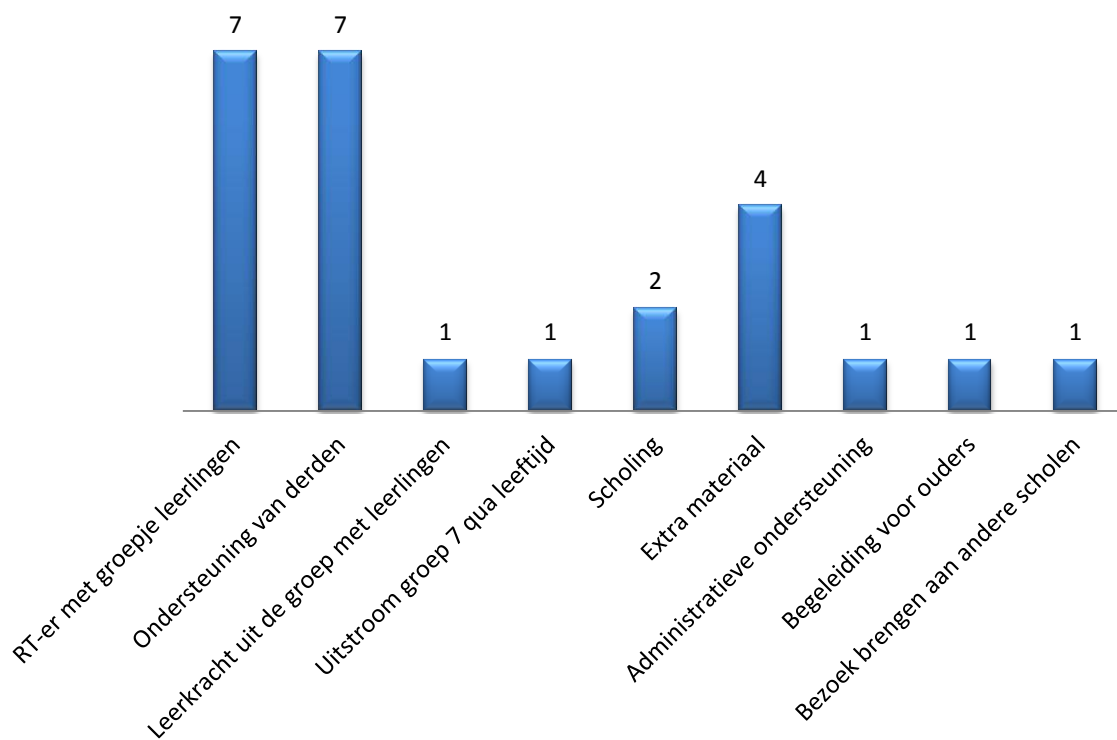

Vraag 9

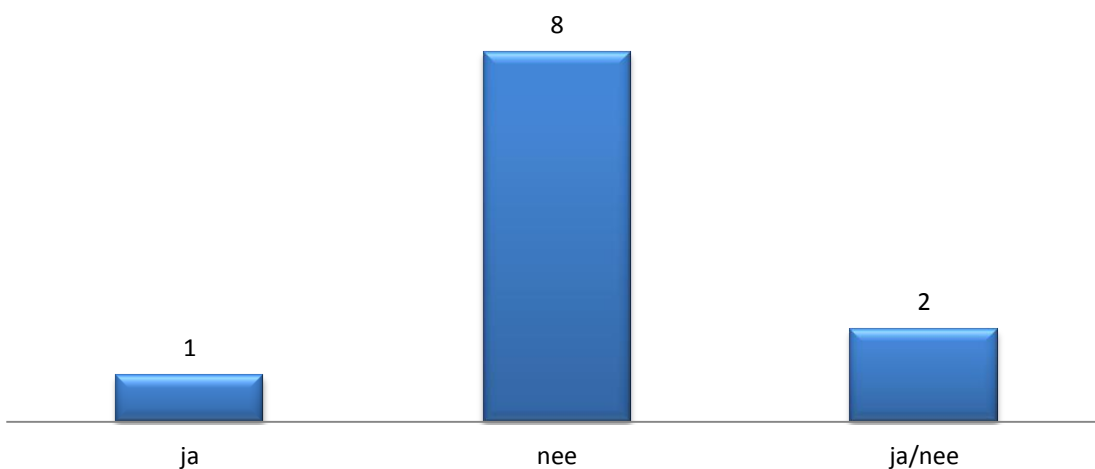
Vraag 10

■ Wat zijn je wensen op het gebied van het tegemoet komen aan de onderwijsbehoeften voor leerlingen die buiten de gestelde subgroepen vallen?

Vraag 11

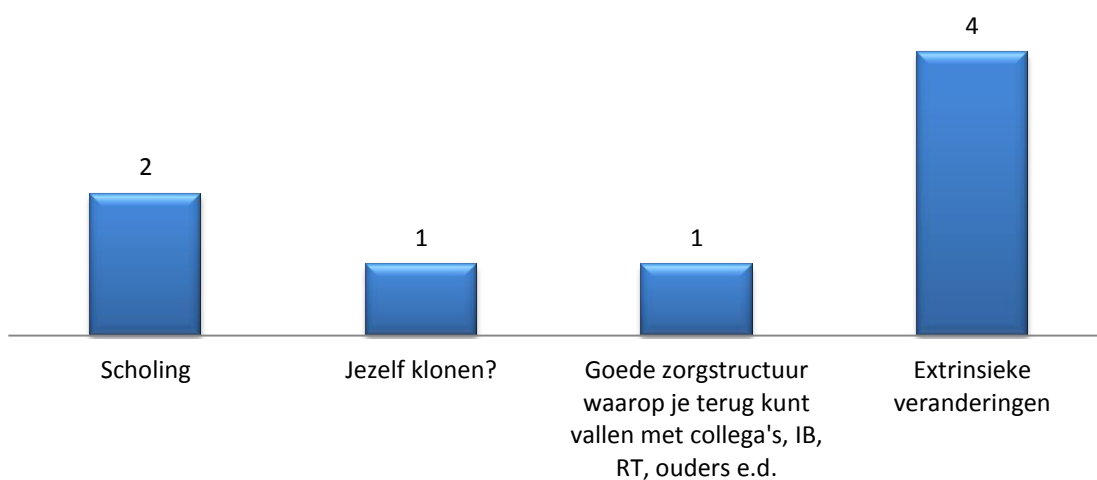
■ Vind je jezelf genoeg toegerust om alle zorgleerlingen in de toekomst op te kunnen vangen, zowel kinderen met gedragsproblemen als met leerproblemen?

■ Zo ja, waaruit blijkt dit?

■ Zo nee, wat zou er moeten veranderen?

Vraag 12

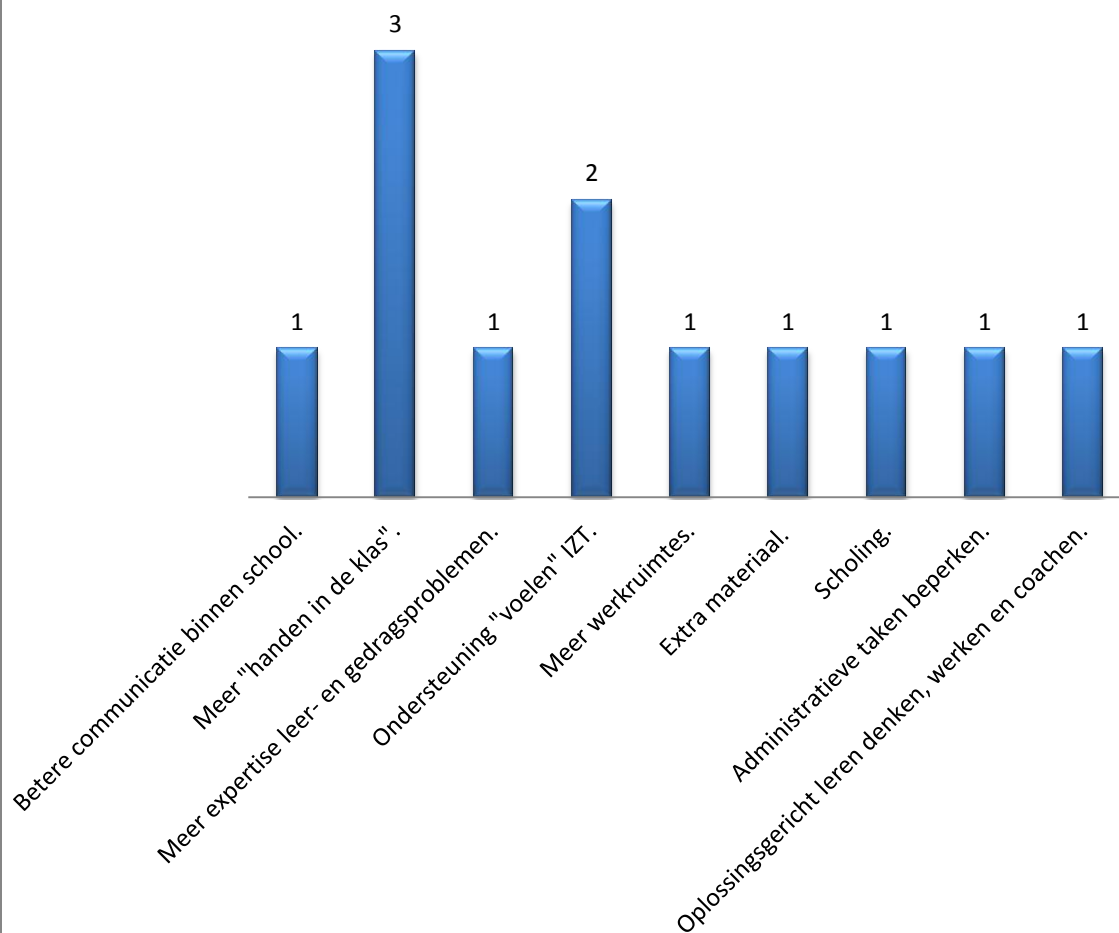
■ Vind je de school genoeg toegerust om alle zorgleerlingen in de toekomst op te kunnen vangen, zowel met gedrags- als met leerproblemen?

■ Zo ja, waaruit blijkt dit?

■ Zo nee, wat zou er moeten veranderen?

Passend Onderwijs

onderwijs dat de hele school past

Esther de Klerk

1. Aanleiding

In groep 5 krijg ik geregeld kinderen die eigenlijk niet ‘mee kunnen’ met de gewone lesstof. Lesstof van rekenen, taal en/of spelling uit voorgaande jaren is niet geautomatiseerd en/of blijkt niet goed. Deze kinderen kunnen niet blijven zitten, omdat ze al ouder zijn vanwege hun extra kleuterjaar. Daarnaast mogen de leerlingen niet op een eigen leerlijn, omdat dit pas vanaf groep 6 mag. Ook speciaal onderwijs is meestal geen optie: Een verwijzing is lastig te krijgen en we moeten passend onderwijs bieden. Daarnaast moet aan de ouders goedkeuring gevraagd worden en de meeste ouders willen dit niet geven. De RT-er biedt zorg conform de afspraken op school: Het aanbod van de RT-er wordt langzaam minder naarmate de leerlingen in een hogere groep komen. Dat betekent dat de leerkrachten het helemaal zelf moet gaan doen. Tijdens ZWAM (Zelfstandig Werken Als Middel) is het de bedoeling dat wij als leerkrachten de leerlingen pre- en reteach. Alleen hebben wij, met het invoeren van allerlei extra methodes, zo’n vol rooster dat er nog maar één keer in de week geZWAMd wordt. Dat is veel te weinig tijd om alle zwakke leerlingen aandacht te geven. Als de sterkere en middelmatige leerlingen aan het werk zijn, heb ik verlengde instructie met de zwakkeren. Na 10 à 15 minuten ga ik bij de andere leerlingen langs, zodat ze hun vraag kunnen stellen (uitgestelde aandacht). Dit vraagt van de leerlingen een goede luister- en werkhouding, waaraan het vaak ontbreekt. De zwakke leerlingen maken het “gewone (minimum) werk”, maar kunnen dit eigenlijk niet aan. Soms geef ik, op verzoek van ouders, extra werk mee naar huis, maar veel ouders kunnen hun kind niet helpen. Ze snappen het vaak zelf niet of hebben het vroeger anders aangeleerd op school. Hierdoor ben ik mij af gaan vragen: Wat is passend onderwijs precies? Aan welke voorwaarden moet ik (en andere leerkrachten) voldoen om passend onderwijs in de klas te kunnen hanteren/realiseren?

2. Wat is er gedaan?

Als eerste ben ik literatuur over passend onderwijs gaan lezen en heb ik documenten over de politieke stand van zaken rond passend onderwijs bestudeerd. Daarna ben ik het huidige (gewenste) zorgprofiel van de school gaan lezen. Daarnaast heb ik ook een gesprek gehad met het zorgteam (IZT) en een gesprek met het MT. Als vierde heb ik het team van leerkrachten een enquête laten invullen over de zorg die zij kunnen bieden in de klassen en wat men hierbij wenselijk en haalbaar acht. Ten slotte heb ik een andere school met dezelfde populatie leerlingen bezocht. De verworven informatie heb ik gebundeld en heb een voorstel geformuleerd over zorgbreedte en rolverdeling binnen de school. Als laatste heb ik een presentatie naar het MT en het team toe ontwikkeld.

3. Conclusies

1. Leerkrachten achten zich op dit moment niet competent genoeg en staan open voor scholing of deskundigen in de school.
2. Zonder ondersteuning in de klas kan bijna de helft van de leerkrachten niet de zorg bieden die zij zouden willen bieden.
3. Het huidige zorgprotocol is voor veel leerkrachten niet helder en duidelijk, waardoor er geen goede afstemming plaatsvindt tussen zorgteam en leerkrachten met betrekking tot zorgleerlingen.
4. Blijkbaar zijn er te weinig leerlingbesprekingen, waardoor zwakke leerlingen te lang op zorgniveau 2 blijven (dis)functioneren en niet doorgaan naar niveau 3 en 4 van het zorgprotocol.
5. De woordenschat van een aantal leerlingen, op onze school, is te zwak om de lessen voldoende te kunnen volgen. De school, die ik bezochte heb, heeft hiervoor een leerlijn met streefdoelen ontwikkeld. Deze manier van werken blijkt de woordenschat van leerlingen vergroot te hebben.
6. De uitgangspunten, gesteld door de bezochte school, voor zelfstandig werken zijn een goede leidraad voor de leerkrachten om de zelfstandigheid van leerlingen te vergroten en om het mogelijk te maken van werken met groepjes zwakke leerlingen.
7. De school kan nog geen ondersteuningsprofiel maken, zolang de basiszorg niet duidelijk is ingevuld vanuit het samenwerkingsverband.
8. De medewerking tussen ouders en de school komt traag op gang, wat niet ten goede komt aan de leerlingen.

4. Mijn product

Dit onderzoek is opgestart om tot een inventarisatie en aanzet tot advies te komen die de discrepantie tussen 'wenselijk' en 'haalbaar' kleiner maakt (een passend onderwijszorgprofiel), zodat wij tot een totaal onderwijs kunnen komen conform de uitgangspunten die op school gehanteerd worden in combinatie met passend onderwijs.

4.1. Mijn advies

Afgelopen schooljaar is onze school begonnen met het invoeren van de 1-zorgroute. Hierover hebben we een aantal studiemiddagen gehad en deze zullen de leerkrachten de komende jaren nog meer gaan krijgen. Volgend schooljaar zouden er, mijns inziens, ook studie(mid)dagen moeten komen om de leerkrachten bij te scholen over didactische vaardigheden en klassenmanagement. Dit loopt parallel aan de studiemiddagen over de 1-

zorgroute. Deze bijscholing kan aangevuld worden met klassenbezoeken met het oog op didactische vaardigheden en klassenmanagement. Verder heeft de school de afgelopen vier jaar met werkgroepen gewerkt. Volgend schooljaar worden de werkgroepen herzien, waarbij sommige werkgroepen afgesloten worden en andere blijven bestaan. Omdat het zelfstandig werken nog niet goed verloopt, zal de werkgroep na dit schooljaar blijven bestaan. Ik adviseer de werkgroep een aantal speerpunten uit te werken: opbouw in tijd vanaf groep 3 tot en met groep 8, de invulling van zelfstandig werktijd voor de leerkracht, het toepassen van het, pas ingevoerde, planbord en de planning in het weekrooster. Mijn advies is om aan het begin van het schooljaar (augustus 2012) de eerste groepsbesprekingen te gaan houden. De IB-ers nemen de voorhand in deze besprekingen. Al enige jaren is er één maal per week een tutor op onze school werkzaam. Om een opbouw in niveau te bewerkstelligen, is mijn voorstel om in augustus 2012 criteria op te stellen voor kleuters die een tutor nodig hebben, streefdoelwoorden te formuleren aan de hand van de te behandelen thema's en toetsen te ontwikkelen om deze streefdoelwoorden, na een bepaalde periode, te toetsen. In navolging van de, nog in te voeren, groepsbesprekingen wordt, in augustus/september 2012 contact gelegd met de ouders van de leerlingen die aangemeld zijn voor de leerlingbespreking. Hiervan is de voorgaande jaren geen sprake geweest, maar in de toekomst wel belangrijk voor een goede afstemming van het onderwijs. De leerlingen die aangemeld worden voor een leerlingbespreking, zijn leerlingen die eind vorig schooljaar D of E hebben gescoord op de Cito. In september 2012 kunnen daadwerkelijk de, geadviseerde, leerlingbesprekingen plaatsvinden. Ook dit maal nemen de IB-ers de voorhand hierin en wordt, waar nodig, extra expertise binnen de school gehaald. Om zwakke leerlingen niet te lang op zorgniveau 2 te laten (dis)functioneren, is het advies om tijdens de cyclus van de leerlingbesprekingen, in september 2012, te inventariseren welke leerlingen op zorgniveau 3 of 4 horen te functioneren. Deze leerlingen krijgen dan daadwerkelijk de zorg die het zorgprotocol voorschrijft. Terwijl de leerkrachten bijgeschoold worden in de 1-zorgroute, didactische vaardigheden en klassenmanagement, is het wenselijk dat zij in die tussen tijd enige vorm van ondersteuning krijgen. Vandaar dat mijn voorstel is dat, in september 2012, het MT bekijkt of er middelen vrij gemaakt kunnen worden voor onderwijs- en klassenassistenten. Daarnaast zou er een actief beleid moeten komen voor het werven van stagiaires en/of vrijwilligers om de leerkrachten te ondersteunen. Ten slotte is mijn voorstel dat het IZT, in september 2012, zorgt voor een aangepast zorgprotocol, wat kan fungeren als tussenoplossing zolang het samenwerkingsverband geen basiszorg heeft opgezet. In januari 2013 worden voor de tweede keer groepsbesprekingen gehouden. Deze zijn afgelopen schooljaar ook gehouden. Ik beveel oudercontact aan in januari/februari 2013 in verband met de leerlingbesprekingen in navolging van de groepsbesprekingen. In februari 2013 vinden de leerlingbesprekingen plaats voor leerlingen die op de Cito van januari D of E hebben

gescoord. Ook dit maal nemen de IB-ers de voorhand in de groeps- en leerlingbesprekingen en halen zij extra expertise binnen de school.

4.2. Plan van aanpak

augustus 2012	plannen voorleggen aan MT
augustus 2012	product presenteren aan team
augustus 2012 - Juli 2013	studiedagen 1-zorgroute, didactische vaardigheden, klassenmanagement
augustus 2012 – juli 2013	werkgroep Zelfstandig Werken: opbouw in tijd vanaf groep 3 tot en met groep 8 de invulling van zelfstandig werktijd voor de leerkracht het toepassen van het, pas ingevoerde, planbord de planning in het weekrooster
augustus 2012	groepsbesprekingen
augustus 2012	criteria opstellen: welke leerlingen hebben tutor nodig streefdoelwoorden formuleren streefdoelwoorden toetsen ontwikkelen
augustus - september 2012	contact leggen met ouders i.v.m. leerlingbespreking
september 2012	leerlingbesprekingen (Cito D en/of E leerlingen)
september 2012	inventariseren van leerlingen voor zorgniveau 3 en 4 uitvoering zorgprotocol
september 2012	middelen vrij kunnen maken voor onderwijs- en klassenassistenten
september 2012	actief beleid komen voor het werven van stagiaires en/of vrijwilligers
september 2012	aangepast zorgprotocol
januari 2013	groepsbesprekingen
januari 2013 - februari 2013	contact leggen met ouders i.v.m. leerlingbespreking
februari 2013	leerlingbesprekingen (Cito D en/of E leerlingen)